

Київський університет імені Бориса Грінченка
Кафедра української літератури і компаративістики
Кафедра української мови

ЗАТВЕРДЖУЮ”
Проректор з науково-методичної
та навчальної роботи

“ 01 ” 09 О.Б.Жильцов
2016 року

РОБОЧА ПРОГРАМА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ

спеціальність: 035 Філологія
спеціалізація: 035.01 Українська мова та література
освітня програма: Українська мова і література

Освітній рівень: перший (бакалаврський)

Інститут філології

КИЇВСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ БОРИСА ГРІНЧЕНКА Ідентифікаційний код 02138554 Начальник відділу моніторингу якості освіти
Програма № <u>2461</u>
<u>Жильцов</u> (підпис)
(прізвище, ініціали)
« » 20 <u>16</u> р.

2016 – 2017 навчальний рік

Робоча програма блоку навчальних дисциплін «Університетські студії» для студентів за освітньою програмою: Українська мова і література 2016 року –71 с.

Розробники: **Єременко Олена Володимирівна**, докт. філол. наук, професор кафедри української літератури і компаративістики;
Караман Станіслав Олександрович, докт. пед. наук, професор кафедри української мови;
Бровко Олена Олександрівна, докт. філол. наук, професор кафедри української літератури і компаративістики;
Саєвич Ірина Георгіївна, канд. філол. наук, доцент кафедри української мови;

Робоча програма перезатверджена на засіданні **кафедри української літератури і компаративістики**

Протокол від “30” серпня 2016 року № 1
Завідувач кафедри української літератури,
компаративістики (А. С. Брацкі)

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри **української мови**

Протокол № Звід “15” вересня 2016 року
Завідувач кафедри української мови (С. О. Караман)

Заступник директора Інституту філології
з науково-методичної та навчальної роботи

(Заяць Л.І.)

© КУБГ, 2016 рік
© Єременко О. В., 2016 рік
© Караман С. О., 2016 рік
© Бровко О. О., 2016 рік
© Саєвич І. Г., 2016 рік

ЗМІСТ

I.	Пояснювальна записка.....	4
II.	Структура програми блоку навчальних дисциплін.....	5
	«Університетські студії».....	10
III.	Опис предмета навчальної дисципліни.....	10
IV.	Тематичний план блоку навчальних дисциплін.....	11
	«Університетські студії»	11
V.	Програма блоку дисциплін «Університетські студії»	14
	<i>Програма змістового модуля «Я – студент»</i>	15
	<i>Програма змістового модуля «Лідерство служіння»</i>	16
	<i>Програма змістового модуля «Вступ до літературознавства»</i>	17
	<i>Програма змістового модуля «Вступ до мовознавства».....</i>	19
VI.	Плани семінарських занять.....	25
VII.	Завдання для самостійної роботи. Карти самостійної роботи студента	55
VIII.	Система поточного та підсумкового контролю.....	58
IX.	Методи навчання.....	63
X.	Методичне забезпечення курсу.....	63
XI.	Питання до курсу.....	63
XII.	Рекомендована література	66
XIII.	Навчально-методичні карти змістових модулів блоку дисциплін «Університетські студії»	

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Робоча навчальна програма з дисципліни «Університетські студії» є нормативним документом Київського університету імені Бориса Грінченка, який розроблено кафедрою української літератури і компаративістики та кафедрою української мови на основі освітньо-професійної програми підготовки бакалаврів відповідно до навчального плану для цієї спеціальності денної форми навчання, орієнтованого на формування загальних і фахових компетентностей випускника.

«Університетські студії» покликані сприяти адаптації першокурсників до умов навчання у вищому закладі освіти, свідомому й активному їх включенню до самостійної навчальної, наукової, соціо-культурної діяльності.

Метою вивчення пропедевтичного курсу «Університетські студії» є теоретичне знайомство бакалаврів філології, майбутніх учителів української мови й літератури з обраною спеціальністю, її місцем у суспільному житті; підготовка студентів до навчального процесу загалом і свідомого сприйняття фахових дисциплін лінгвістичного та літературознавого циклу зокрема; практичне оволодіння ключовими методиками, які сприяють адаптації першокурсника до системної навчальної діяльності.

Перспективним завданням курсу є розкриття перед студентами перспективи і шляхів оволодіння професійною діяльністю філолога, формування засад лідерства служіння як чинника майбутньої успішної навчальної та професійної діяльності.

Програма вивчення нормативної дисципліни «Університетські студії» складена відповідно до освітньо-професійної програми підготовки студентів ОКР «бакалавр» й орієнтована на формування загальних і ключових фахових компетентностей випускника.

Курс «Університетські студії» складається з чотирьох змістових модулів – навчальних дисциплін «**Я – студент**», «**Лідерство служіння**», «**Вступ до літературознавства**», «**Вступ до мовознавства**».

Програма кожного змістового модуля конкретизує обсяги знань, які мають опанувати студенти відповідно до вимог освітньо-кваліфікаційної характеристики, алгоритму вивчення навчального матеріалу блоку дисциплін «Університетські студії», необхідне методичне забезпечення, складові й критерії оцінювання навчальних досягнень студентів.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Університетські студії» завершується підсумковим контролем – заліком за результатами засвоєння всіх чотирьох змістових модулів – «Я – студент», «Лідерство служіння», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства».

Метою змістового модуля «Я – студент» є допомога студентам увійти в нове для них навчальне середовище Університету, подолати організаційні

труднощі першого року навчання, розкрити свої найкращі якості та бути лідером. Висвітлено етапи становлення ідеї Університету; життєвий та творчий шлях Б. Д. Грінченка, чие ім'я носить Університет; історію розвитку навчального закладу; подано відомості про організацію системи навчання, портал Університету, студентську групу; розглядаються методи і прийоми роботи з інформацією.

Засвоєння змістового модуля «Я – студент» навчальної дисципліни «Університетські студії» сприяє формуванню *ключових компетентностей випускника* освітньо-кваліфікаційного рівня «Бакалавр».

Студент повинен **знати**:

- структуру та освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти в Україні, нормативні документи, що визначають зміст освіти й навчання у вищій школі, форми організації навчального процесу, права й обов'язки студента вищого освітнього закладу;

- особливості самостійної роботи студента, його саморозвитку та саморегуляції;

уміти:

- працювати з інформацією з різних джерел; добирати та структурувати матеріал в усній або письмовій формі.

- використовувати можливості різноманітних форм аудиторної, самостійної, науково-дослідної роботи для подальшого професійного становлення і зростання;

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення змістового модуля «**Я – студент**» у межах «Університетських студій», становить 30 год. (1 кредит ECTS). Із них 8 год. – лекції, 6 год. – семінарські заняття, 2 год. – модульний контроль, 14 год. – самостійна робота студентів.

Модуль «Лідерство служіння» присвячений вивченню теоретичних засад лідерства служіння, огляду інших теорій лідерства, практичному формуванню лідерських якостей. Зміст цієї частини курсу «Університетські студії» спрямований на опанування основних навичок лідера: уміння слухати, працювати в команді, створювати атмосферу щирості та довіри та ін. Під час опанування дисципліни студентам пропонується критично поглянути на чинні моделі лідерства, визначити основні недоліки традиційних систем управління та проаналізувати основні принципи діяльності лідера, який служить людині, громаді, суспільству. У межах курсу роз'яснюються основні цінності та принципи лідерства служіння, стратегії розв'язання конфліктів, особливості роботи в команді.

Метою змістового модуля «Лідерство служіння» формування у студентів соціальної відповідальності та системи спеціальних знань у галузі лідерства, розуміння концептуальних основ лідерства служіння; набуття умінь, необхідних для лідера, розвиток лідерських якостей.

Основними **завданнями** вивчення модуля «Лідерство служіння» як частини курсу «Університетські студії» є:

- ознайомити студентів з лідерством-служінням та його основними принципами;
- розвинути лідерські якості студентів (комунікативні, організаційні, креативність та ін.);
- навчити використовувати принципи лідерства служіння у щоденній діяльності.

Згідно з вимогами освітньо-професійної програми студенти повинні:

знати:

- основні теорії та концепції лідерства;
- принципи лідерства-служіння;
- поняття «активне слухання», «емоційний інтелект», «конфлікт» та ін.
- види ролей в команді;

вміти:

- використовувати принципи служіння;
- розв'язувати конфлікти з позицій лідерства служіння;
- використовувати засоби мотивації;

створювати команду та працювати в команді.

Змістовий модуль «**Лідерство сліжіння**» є практично спрямованим та має сформувати у студентів лідерські уміння та навички, а також розвинути їх лідерські якості, тому найкращою формою навчання для реалізації даної мети є тренінгові форма навчання. Під час тренінгових занять студенти мають змогу бути активним учасником процесу засвоєння знань та творчо взаємодіяти з групою, тренером та з кожним з учасників. Тренінг як форма навчання спрямований насамперед на те, щоб максимально використати потенціал, знання і досвід кожного учасника і за допомогою спеціальних прийомів створити феномен «групового навчання».

Основними формами роботи є: тренінгові вправи та ігри; мозковий штурм; обговорення та дискусії; перегляд відео та аналіз статей та уривків з літературних творів.

Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення змістового модуля «**Лідерство служіння**» у межах «Університетських студій», становить 30 год. (1 кредит ECTS). Із них 8 год. – лекції, 6 год. – семінарські заняття, які є практичними тренінговими заняттями, 2 год. – модульний контроль, 14 год. – самостійна робота студентів.

«**Вступ до літературознавства**» як частина пропедевтичного курсу «**Університетські студії**» готує студентів-філологів до свідомого сприйняття дисциплін літературознавого циклу. Змістовий модуль «**Вступ до літературознавства**» покликаний сформувати теоретичну базу філолога, тому метою його вивчення є оволодіння студентами головним термінологічним апаратом літературознавства, здобуття навичок літературознавчого аналізу художнього тексту та вмінням орієнтуватись у літературному процесі. Головне **завдання** полягає в узагальненні та систематизації здобутих філологічних знань, поглибленні і розширенні

розуміння літературознавчої термінології, ускладненні характеру абстрагування через встановлення зв'язків між літературознавством та окремими теоретичними настановами з естетики, філософії, психології тощо.

Завданнями вивчення змістового модуля є :

- здобуття студентами навичок сприйняття художнього твору в аспекті його художності, акцентуючи увагу на змістовній обумовленості кожного формального художнього засобу;
- орієнтація майбутніх філологів на практичне використання теоретичної бази та навичок літературно-критичної оцінки у подальшому систематичному вивченні історії української та світової літератури;
- внаслідок пов'язаних між собою за логікою (від конкретного до загального і навпаки) тематичних комплексів курсу засвоєння його студентами як цілісного і структурованого.
- використання принципу варіативності наукових підходів сучасного літературознавства щодо інтерпретування літературного твору.

Під час семінарських занять та самостійної роботи студенти набувають уміння та навички, які є основою для формування *професійної літературознавчої компетентності випускника*:

Вимоги до знань студентів

Студент повинен знати :

- загальні характеристики методів дослідження літературних явищ;
- особливості термінологічного апарату та літературознавчих технік конкретних методів;
- основних представників та історію виникнення, розвитку конкретних методів.

Вимоги до умінь і навичок студентів.

Студент повинен вміти:

- простежувати передумови виникнення літературознавства як науки;
- визначати специфіку методів дослідження літератури;
- визначати хронологічні межі епохи в контексті європейських літератур;
- проаналізувати специфіку творчості митця в контексті його епохи, відрізняти різні етапи;
- проаналізувати літературне явище на основі обраного методу;

Студент повинен володіти навичками

- літературного аналізу і вміти застосовувати отримані теоретичні в процесі практичного аналізу;
- при висвітленні окремих питань студент має дати історичний коментар, вміти витлумачити художній текст з різних методологічних позицій;
- від студента вимагається добре володіння термінологічним апаратом, уміння застосовувати його під час аналізу літературного тексту, при необхідному прояві естетичного смаку та сприйнятті художнього твору і постаті того чи іншого письменника в іманентних характеристиках.

Для засвоєння змістового модуля «**Вступ до літературознавства**» у межах блоку «**Університетські студії**» навчальним планом підготовки бакалаврів передбачено 2 кредити ECTS. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 60 год., із них 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 28 год. – самостійна робота, 4 год. – модульна контрольна робота.

Змістовий модуль «Вступ до мовознавства» – частина пропедевтичного курсу «Університетські студії», яка знайомить студентів із мовознавчою теорією, формує глибоке розуміння об'єкту і основних проблем мовознавчої науки, готує студентів-філологів до свідомого сприйняття дисциплін мовознавчого циклу. Основна увага курсу зосереджена на вивченні теоретичних проблем і питань принципового характеру, без осмислення яких немає і не може бути чіткого розуміння будови, функціонування і розвитку мови. У процесі осмислення основних проблем «Вступу до мовознавства» необхідно звертати увагу на багатоаспектність розуміння мови у сучасній науці, на обумовленість результатів наукових досліджень загальнонауковою парадигмою певної історичної епохи, філософськими підходами до мовних явищ на конкретному етапі існування людства, загальнонауковими й спеціальними методами лінгвістичних досліджень.

Мета курсу «Вступ до мовознавства» – засвоєння основних понять мовознавчої теорії; формування теоретичного підґрунтя майбутнього дослідника мови; вивчення закономірностей будови, розвитку і функціонування мови в її багатоаспектних зв'язках з людиною, культурою, історією, суспільством.

Завдання дисципліни:

- ознайомити студентів з основним колом проблем мовознавства;
- сформуванню у студентів навички розуміння та осмисленого використання наукової термінології;
- розглянути особливості системної організації мови як взаємодії і взаємозв'язків мовних одиниць;
- виробити вміння самостійно аналізувати мовні явища;
- ознайомити студентів з основними методами лінгвістичних досліджень;
- підготувати першокурсників до наукового вивчення конкретної мови відповідно до спеціалізації.

Вимоги до знань та вмінь

Студент повинен знати:

- основні поняття мовознавчої теорії;
- проблематику і методи сучасного мовознавства;
- сутність знакової природи мови, її структуру, функціонування та розвиток;
- характер взаємозв'язків мови і мовлення, мови і мислення;
- основи генеалогічної та типологічної класифікації мов;
- основи лінгвістичного аналізу мовних явищ;

- основи фонетики і фонології;
- лексико-семантичні категорії;
- граматичні одиниці та способи вираження граматичних значень.

Студент повинен уміти:

- вільно володіти лінгвістичною термінологією;
- застосовувати набуті теоретичні знання під час аналізу конкретного мовного матеріалу;
- творчо розв'язувати поставлені лінгвістичні проблеми, використовуючи дані сучасної мовознавчої науки і результати власних спостережень над мовою;
- пояснювати закономірності виникнення, розвитку й функціонування мови;
- аналізувати мовні явища на фонетичному, лексичному, морфологічному та синтаксичному рівнях, робити власні висновки і узагальнення.

Підвищенню ефективності семінарських занять сприятиме передбачене програмою виконання завдань для самостійного роботи з актуальних проблем мовознавства.

Змістовий модуль «Вступ до мовознавства» у структурі блоку «Університетські студії» розрахований на 2 кредити ECTS. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 60 год., із них 14 год. – лекції, 14 год. – семінарські заняття, 28 год. – самостійна робота, 4 год. – модульна контрольна робота.

Міжпредметні зв'язки. Курс «Університетські студії» пов'язаний з такими курсами як педагогіка, загальна психологія; залучає поняття філософії, естетики; *пропедевтична філологічна складова* курсу «Університетські студії» готує студентів до засвоєння дисциплін «Сучасна українська літературна мова», «Історія української літератури», «Історія світової літератури».

Блок навчальних дисциплін «Університетські студії» розрахований на 6 кредитів ECTS. Кількість годин, відведених навчальним планом на вивчення дисципліни, становить 180 год., із них 44 год. – лекції, 40 год. – семінарські заняття, 84 год. – самостійна робота, 12 год. – модульні контрольні роботи. Форма контролю – залік.

**СТРУКТУРА ПРОГРАМИ БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН
“УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ”**

I. ОПИС ПРЕДМЕТА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН

Предмет: адаптація студента до умов діяльності університету; феномен університету та університетської освіти, їх культурно-історичне покликання; термінологічний апарат мовознавства та літературознавства, закономірності та факти розвитку мови та літератури

Курс:	Спеціальність, освітній рівень	Характеристика навчальної дисципліни
<p>Кількість кредитів, відповідних ECTS: 6 <i>кредитів</i></p> <p>Змістових модулів: <i>Я – студент –1 кредит (30 год.);</i> <i>Лідерство служіння – 1 кредит (30 год.);</i> <i>Вступ до літературознавства – 2 кредити (60 год.);</i> <i>Вступ до мовознавства – 2 кредити (60 год.);</i></p> <p>Загальна кількість годин: 180</p> <p>Тижневих годин: 6</p>	<p>спеціальність: 035 Філологія</p> <p>Спеціалізація: 035.01 Українська мова та література</p> <p>освітня програма: Українська мова і література</p> <p>Освітній рівень: перший (бакалаврський)</p>	<p>Нормативна</p> <p>Рік підготовки: 1.</p> <p>Семестр: 1.</p> <p>Аудиторні заняття: 84 годин, з них: Лекції (теоретична підготовка): 44 годин Семінарські заняття: 40 годин</p> <p>Модульні контрольні роботи: 12 години</p> <p>Самостійна робота: 84 години</p> <p>Вид контролю: залік</p>

**II. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛІВ БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ
ДИСЦИПЛІН «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»
«Я - СТУДЕНТ»**

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль I. Я – студент								
1	Мій Університет		2	2				
2	Я – студент-грінченківець		4	2		2	4	
3	Організація освітнього процесу в Україні					2	4	
4	Методи і прийоми роботи з інформацією		2					
5	Я в інформаційному середовищі		2					
6	Я працюю в команді		2	2				
7	На шляху самовдосконалення й саморозвитку		2	2		2	4	2
Разом за навчальним планом		30	14	8		6	14	2

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ
«ЛІДЕРСТВО СЛУЖІННЯ»**

№ п/п	Назви теоретичних розділів	Кількість годин						
		Разом	Аудиторних	Лекцій	Практичних	Семінарських	Самостійна робота	Підсумковий контроль
Змістовий модуль І. Лідерство-служіння								
1	Знайомство		2			2		
2	Університет та його роль у розвитку лідерства		2			2	4	
3	Лідерство		2			2	4	
4	Служіння як основний вид діяльності лідера		2			2		
5	Створення команди та особливості командної роботи		2			2		
6	Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння		2			2	4	
7	Лідерський спадок		2			2	2	2
Разом за навчальним планом		30	14			14	14	2

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ
«ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА»**

Назви теоретичних розділів	Кількість годин							
	Разом	Аудиторн	Лекцій	Практичн	Семинарс	Самостій	Підсумко	Семестро
Змістовий модуль I. Літературознавство як наука про художню літературу								
Літературознавство як наука			2		4	4		
Література як мистецтво слова			2			4		
Художній образ як універсальний компонент літературного твору			2			4		
Модульна контрольні робота							2	
Разом	24	10	6		4	12	2	
Змістовий модуль II. Поетика літературного твору й літературного процесу								
Поетика літературного твору. Змістові та формальні компоненти художнього твору			2		2	2		
Сюжет і композиція художнього твору			2			2		
Мова художнього твору					2	4		
Версифікаційні можливості художнього тексту			2			2		
Роди і жанри літератури					2	4		
Художні напрями, течії, школи			2		4	2		
Модульна контрольна робота								
Разом	36	18	8		10	16	2	
Разом за навчальним планом	60	28	14		14	28	4	

**ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН МОДУЛЯ
«ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА»**

№ заняття	Назва заняття						
		Разом	Аудиторні	Лекції	Семінар	ін.	контрол
Змістовий модуль I. Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови							
1.	Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна	4	3	2	1	1	
2.	Природа, сутність, функції та будова мови	8	5	2	3	3	
3.	Мови світу, їх вивчення та класифікація	6	3	2	1	3	
4.	Походження і розвиток мов	4	1		1	3	
Разом		24	12	6	6	10	2
Змістовий модуль II. Структурні елементи мовної системи							
5.	Фонетика і фонологія	8	4	2	2	4	
6.	Лексикологія. Слово як основна одиниця мови	8	4	2	2	4	
7.	Лексико-семантична система мови. Історичні зміни словникового складу мови	8	2		2	6	
8.	Граматика	10	6	4	2	4	
Разом		36	16	8	8	18	2
Разом за навчальним планом		60	28	14	14	28	4

III. ПРОГРАМА БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ» Я - СТУДЕНТ

Тема 1: Мій Університет

Етапи становлення ідеї університету: виникнення перших шкіл у древніх Шумері, Індії та Китаї, діяльність давньогрецьких мислителів, першу філософську школу в Афінах, Академію Платона, Лікей Аристотеля, Мусейон Птоломея. Походження слова «університет», поява Болонського університету. Заснування університетів на теренах України. Витоки і шляхи розвитку Київського університету імені Бориса Грінченка. Хронологія основних подій історії Університету: курси Київського навчального округу, Вищі трирічні педагогічні курси імені Б. Д. Грінченка, Київський міський інститут удосконалення вчителів, Київський міжрегіональний інститут удосконалення вчителів імені Б. Д. Грінченка, Київський міський педагогічний університет імені Б. Д. Грінченка, Київський університет імені Бориса Грінченка, Гуманітарний інститут, Інститут суспільства, Педагогічний інститут, Інститут мистецтв, Інститут людини, Інститут післядипломної педагогічної освіти, Університетський коледж, прапор Університету, гімн Університету.

Життєвий і творчий шлях Бориса Дмитровича Грінченка.

Тема 2: Я – студент-грінченківець

Соціальний статус студента, особливості студентської діяльності, засоби її оптимізації, систему цінностей сучасного студента. Права та обов'язки студентів-грінченківців. Кодекс студента Університету. Поняття про студентську групу як різновид соціально організованої групи людей. Етапи її становлення, особливості поведінки членів студентської групи.

Семінар 1. Адаптація студента до навчання у вищому освітньому закладі

Тема 3: Організація освітнього процесу

Сутність та особливостями Болонського процесу, Європейської кредитно-трансферної та акумулюючої системи, кредитно-модульну систему організації навчального процесу, форми організації навчального процесу та контроль успішності в Університеті.

Структура системи вищої освіти в Україні. Освітні рівні. Освітньо-кваліфікаційні рівні вищої освіти. Вищі навчальні заклади I–IV рівнів акредитації. Управління вищим навчальним закладом. Стандарти вищої освіти: державний стандарт вищої освіти, галузеві стандарти вищої освіти, стандарти вищої освіти вищих навчальних закладів. Нормативні документи, що регламентують зміст освіти та навчання. Освітньо-кваліфікаційна характеристика випускника вищого навчального закладу, освітньо-професійна програма, структурно-логічна схема підготовки фахівця. Навчальний план, робочий навчальний план, навчальна програма, робоча

навчальна програма, підручник та навчальний посібник. Форми навчання у вищих навчальних закладах: денна (очна), вечірня, заочна, дистанційна, екстернатна. Форми організації навчального процесу у вищих навчальних закладах: навчальні заняття (лекція, семінарське, практичне, лабораторне, індивідуальне заняття, консультація), самостійна робота, практична підготовка, контрольні заходи (залік, екзамен).

Кредит, навчальний план, навчальна програма, змістовий модуль, індивідуальний навчальний план студента, лекція, заняття (семінарське, практичне, лабораторне), індивідуальна робота студента, індивідуальне навчально-дослідницьке завдання, дипломна, магістерська роботи, модульно-рейтингова система оцінювання знань.

Семінар 2. Особливості системи вищої освіти України

Тема 4: Методи і прийоми роботи з інформацією

Комунікація, аудіювання, усне та писемне мовлення, ситуація спілкування, монолог, діалог, полілог, виступ, промова, доповідь, дискусія, диспут, читання (ознайомлювальне, вивчальне, вибіркове), тематичні виписки, тези, конспект, есе, реферат, письмові творчі роботи, список джерел.

Самостійна робота з науковою літературою. Формулювання тез, складання анотації наукової праці. Вимоги до написання та оформлення реферату. Вимоги до оформлення бібліографії. Підготовка доповіді. Виступ перед аудиторією. Науково-дослідна робота студента, її основні форми: участь у наукових дослідженнях кафедри, участь у наукових семінарах та конференціях, підготовка тез доповідей та наукових статей, наукових робіт на конкурси. Наукові предметні гуртки та проблемно-дослідні групи.

Інформаційне суспільство, інформаційне середовище, навички XXI століття, електронні ресурси, портал Університету, електронний каталог, електронне навчання, інституційний репозиторій, Вікі-портал, електронне тестування.

Тема 5: Я працюю в команді

Команда, командна взаємодія, студентська група, підструктури студентської групи, корпоративна культура, проблемна ситуація, групове рішення, проектне завдання, лідер.

Тема 6: На шляху самовдосконалення й саморозвитку

Життєві цілі, професійний розвиток, модель професіонала, особистісне та професійне самовизначення, самооцінка, саморозвиток, самоорганізація, успіх, термінова справа, організація часу, контроль власних потреб. Стресостійкість.

Семінар 3. Самостійна робота студента, його саморозвиток та саморегуляція

ЛІДЕРСТВО СЛУЖІННЯ

Тема 1: Університет та його роль у розвитку лідерства.

Сутність концепції лідерства-служіння. Основні групи компетенцій (компетентностей) лідерства: ефективна комунікація, управління людськими ресурсами, орієнтація на результат та аналітичне мислення.

Тема 2: Лідерство. Лідерство – діяльність заради кращих рішень, умов; реалізація нових ідей, шлях до звершень. Лідерство – спроможність сформувати і втілити бачення в життя, вести зміни. Лідерство як спрямованість до бажаного майбутнього – втілення бачення, формування готовності до змін та веденні цих змін, відкритість до нових ідей. Стресостійкість.

Тема 3: Служіння як основний вид діяльності лідера. Лідерство – можливість служити громаді, людині, суспільству.

Тема 4: Створення команди та особливості командної роботи. Основна цінність та головна передумова лідерства – розвиток довіри та команда.

Тема 5: Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння. Конфлікт – це зіткнення різних точок зору, поглядів, інтересів. Основні стадії розвитку конфліктів: 1) перед конфліктна ситуація (передумови, приховані конфлікти), 2) інцидент (привід, «остання краплина», перша сутичка, вибух емоцій), 3) ескалація конфлікту (загострення стосунків, протидія), 4) кульмінація (максимум протистояння, вибух), 5) згасання, завершення конфлікту (втрата інтересу до протистояння, вирішення ситуації, досягнення домовленостей, порозуміння, відкриття тощо) та 6) пост конфліктна ситуація (наслідки для людей та організацій). Чинники ефективної комунікації. Спільне вирішення конфлікту. Стратегії врегулювання конфліктів.

Тема 6: Лідерський спадок.

«ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА»

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Літературознавство як наука про художню літературу

Тема 1: Літературознавство як наука

Літературознавство – наука про специфіку і властивості художньої літератури, особливості розвитку літературного процесу. Провідні галузі сучасного літературознавства: теорія історія літератури та літературна критика. Об'єкт, предмет вивчення літературознавства. Допоміжні літературознавчі дисципліни (текстологія, джерелознавство, бібліографія, історіографія та ін.). Суміжні дисципліни та зв'язок з іншими науками (перекладознавство, психолінгвістика, філософія, психологія, естетика, історія та ін. Методи літературознавчого аналізу тексту та інтерпретація

художнього твору). Історія літературознавства: періодизація, персоналії, становлення. Огляд проблем сучасного літературознавства.

Семінар 1-2: Літературознавчі школи і напрями ХХ – поч. ХХІ ст.

Тема 2: Література як вид мистецтва

Художня література як вид мистецтва. Література в системі інших видів мистецтв. Слово як першоеlement образного світосприйняття. Міфопоетичне мислення. Естетична функція мови, способи її забезпечення. Пізнавальна роль художньої літератури як наслідок художнього осмислення письменником життєвого матеріалу. Виховна дія літератури як наслідок художньої реалізації естетичного ідеалу. Мистецтво як гра. Ієрархія літератури. Висока (елітарна) та масова література. Критерії оцінки літературного твору. Поняття про художність.

Тема 3: Художній образ як універсальний компонент літературного твору

Образ як структурна одиниця художньої свідомості. Властивостях образу як структурної одиниці. Характеристика образності як сукупності й системи взаємозв'язків між образами. Художній образ – факт ідеального, схематичний об'єкт, відокремлений від свого матеріального втілення. Художній образ як знак, засіб смислової комунікації в межах культури чи споріднених культур. Поняття образу в міметичній естетиці. Образ як створений письменником за законами естетики окремий світ. Поняття образу в широкому та вузькому значенні. Суть образних узагальнень й образної конкретизації. Роль і сфера дії вимислу. Літературний образ. Поняття «образ», «персонаж», «герой», «образ автора», «образ читача», «образ оповідача», «наратор», «дійова особа», «тип», «характер», «ліричний суб'єкт». Образи-речі, образи-пейзажі, образи-обставини, образи-картини.. Типи образів за родами літератури, художніми напрями, ставленням письменника до зображеного. Засоби створення образів-персонажів.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Поетика літературного твору та літературного процесу

Тема 4: Поетика літературного твору. Змістові і формальні компоненти

Поетика як багатозначний літературознавчий термін. Нормативні та описові поетики, їх роль в історії літературознавства. Літературний твір у системних поетологічних дослідженнях. Література як предмет дослідження поетики.

Художній твір – основна одиниця літератури. Літературний твір як художній світ, створений письменником за естетичними законами. Художній твір як системно організована цілість. Складники твору, їх система. Зміст і форма. Поняття про змістові і формальні чинники художнього твору. Принципи, аспекти аналізу художнього твору. Ідейно-тематична основа

твору. Тема, тематика, проблематика, мотив, пафос, інтенція. Психологія сприйняття художнього твору.

Семінар 3. Поетика художнього твору

Тема 5: Сюжет і композиція художнього твору

Структура тексту. Композиція. Поняття композиції і архітектоніки тексту. Суть, змістовний характер, чинники, що визначають особливості композиції. Принципи, засоби, прийоми композиції. Сюжет і фабула. Конфліктний характер, основні частини сюжету. Типи сюжетів. Позафабульні елементи (додаткові частини сюжету). Способи побудови ліричних творів. Система образів у структурі художнього твору.

Тема 6: Мова художнього твору

Слово – першоелемент літератури. Літературна мова і мова художньої літератури. Авторська мова і мова персонажів. Їх суть і міра використання. Металогічна та автологічна образність. Художня деталь. Підтекст. Символ. Алгоритм. Способи забезпечення естетичного впливу мови твору на читача. Словесні образи. Тропи. Поетичні фігури. Засоби звукопису.

Тема 7: Версифікаційні особливості художнього тексту

Вірш і проза. Суть, елементи віршового ритму. Види рим, способи римування. Строфіка. Силабічна система віршування. Силабо-тонічна система віршування. Поняття про стопу та її види. Пірихій, спондей, явища каталектики та гіперкаталектики. Метр та реальний ритм силабо-тонічного вірша. Явище іпостаси. Дольник (паузник). Тонічна система віршування. Особливості фольклорного віршування. Верлібр, білий вірш. Естетична роль віршового ритму.

Семінар 4-5: Особливості аналізу поетичного тексту

Тема 8: Роди і жанри літератури

Основи поділу літератури на роди. Труднощі типології. Проблема родової поділу літератури в науковому дискурсі. Система термінів. Літературні роди як типи художнього змісту. Жанр. Жанровий канон. Жанрова модифікація. Критерії жанрової диференціації. Жанри епосу, їх історична змінність. Жанри лірики, проблема ліричного героя. Система жанрів драматургії.

Тема 9: Художні напрями, школи, течії

Поняття про літературний процес. Зовнішні та внутрішні чинники мистецького розвитку. Історичний характер розвитку літератури. Поняття про художні напрями, течії, школи. Періодизація літературного процесу. Основні творчі методи. Бароко. Класицизм. Сентименталізм. Романтизм. Реалізм. Натуралізм. Модернізм та його течії. Екзистенціалізм. Постмодернізм. Своєрідність літературного процесу межі ХХ – ХХІ ст.

Семінар 6-7. Літературознавча конференція «від бароко до постмодернізму»: презентація монографій

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови

Тема 1: Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства як навчальна дисципліна»

Мовознавство як наука. Об'єкт і предмет дослідження мовознавства. Багатоаспектність розуміння мови в сучасній науці.

Аспекти і розділи мовознавства. Конкретне і загальне мовознавство. Синхронічне і діахронічне мовознавство. Зіставне мовознавство. Прикладна лінгвістика. Система мовознавчих дисциплін.

Предмет, зміст і основні завдання курсу. Структура курсу.

Мовознавство в системі інших наук. Зв'язок мовознавства з науками гуманітарного (філософією, історією, логікою, соціологією, етнографією, археологією, літературознавством) та природничого (біологією, анатомією, фізіологією, психологією, медициною, географією, фізикою, математикою) циклів.

Методи лінгвістичних досліджень. Поняття про методи наукового дослідження. Загальні й спеціальні методи в мовознавстві. Описовий, порівняльно-історичний, зіставний та структурний методи.

Огляд основних лінгвістичних праць зі вступу до мовознавства. Посібники, хрестоматії, найважливіші монографії та статті з розділів: історія мовознавства, теорія мовознавства та методи наукових досліджень.

Тема 2: Природа, сутність, функції та будова мови

Природа і сутність мови. Трагування мови як біологічного, психічного та суспільного явища. Суспільна природа мови.

Функції мови.

Знаковий характер мови. Основні властивості знака. Структура знака. Своєрідність мови як знакової системи. Природа мовного знака. Знаковість і одиниці мови. Мова і несловесні форми спілкування.

Мова і мислення. Діалектична єдність мови і мислення. Види мислення. Основні критерії розмежування мови і мислення. Функції мови щодо мислення. Функції мислення щодо мови.

Мова і мовлення. Гносеологічний, онтологічний і прагматичний підходи до розмежування мови і мовлення.

Система і структура мови. Системний характер мови. Парадигматичні, синтагматичні й ієрархічні відношення між мовними одиницями. Структура мови. Мовні рівні: основні й проміжні.

Тема 3: Мови світу, їх вивчення та класифікація

Загальна характеристика мов світу. Різноманітність мов світу і проблеми їхньої класифікації. Критерії розмежування мов світу: за структурою, за кількістю носіїв, за наявністю писемності, за ступенем вивчення, за суспільними функціями.

Генеалогічна класифікація мов. Порівняльно-історичний метод. Мова як історичне явище. Живі і мертві мови. Основні ознаки спорідненості мов. Поняття лінгвістичної карти.

Мовна сім'я, група, підгрупа. Визначення основних понять. Характеристика найбільших мовних родин. Індоевропейська мовна родина. Загальна характеристика слов'янських, романських та германських мов.

Поняття типологічної класифікації мов. Типологічна класифікація мов Шлегелів – Гумбольдта. Ізолятивні (кореневі) мови. Особливості кореневого типу мов. Аглютинативні мови. Особливості аглютинативного типу мов. Інкорпоративні мови. Особливості інкорпоративного типу мов. Флективні мови. Синтетичні та аналітичні мови.

Тема 4: Походження і розвиток мов

Проблема походження мови. Гіпотези про походження мови. Звуконаслідувальна, звукосимволічна, вигукова гіпотези, гіпотези трудових вигуків, жестів, гіпотеза походження мови Ф.Енгельса.

Основні етапи розвитку мови. Історичні зміни в мові, зовнішні та внутрішні причини змін у мові. Мови первісного ладу, феодальної пори та післяфеодальних формацій. Диференціація та інтеграція мов. Мови міжнародного, регіонального спілкування. Міжнародні природні і штучні мови. Мовна політика.

Національна та літературна мови. Формування мов окремих народів. Літературна мова та діалекти. Основні ознаки літературної мови.

Зовнішні і внутрішні причини мовних змін. Мовні контакти. Субстрат і суперстрат. Піджини і креольські мови.

Передумови виникнення письма. Значення письма в історії суспільства. Предметне письмо.

Етапи і форми розвитку письма. Етапи розвитку графічного письма. Піктографічне, ідеографічне, складове та буквенне письмо. Графіка. Предмет графіки. Алфавіт. Латинська, слов'янська, арабська та індійська сім'ї алфавітів.

Орфографія. Предмет орфографії. Основні принципи орфографії: фонетичний, морфологічний, історичний, диференційний.

Транскрипція і транслітерація. Фонетична і фонематична транскрипції. Принципи фонетичного письма. Принципи транслітерування власних назв.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.

Структурні елементи мовної системи

Тема 5: Фонетика і фонологія

Фонетика як лінгвістична дисципліна. Місце і роль фонетичної системи у мові. Теоретичне та практичне значення фонетики. Сегментні та суперсегментні явища.

Звуки мови як фізичне і фізіологічне явище. Аспекти дослідження звукової будови мови: акустичний (фізичний), артикуляційний (психофізіологічний), лінгвістичний (фонологічний або функціональний).

Класифікація голосних. Основи поділу звуків на голосні і приголосні. Артикуляційна характеристика голосних звуків.

Класифікація приголосних. Артикуляційно-акустична характеристика приголосних звуків.

Фонетичні процеси. Позиційні зміни звуків. Редукція голосних, оглушення дзвінких приголосних в кінці слова, протеза.

Комбінаторні зміни звуків. Асиміляція, дисиміляція, акомодация, дієреза, метатеза, епентеза, гаплогія.

Спонтанні та фонетично не зумовлені зміни звуків. Конвергенція та дивергенція. Фонетичні закони. Сутність фонетичних законів. Відмінність фонетичних законів від законів природничих наук.

Фонетичні одиниці та засоби. Фонетичне членування мовленнєвого потоку. Фрази, такти, склади, звуки.

Склад. Поняття про склад. Складові і нескладові звуки. Теорії природи складу.

Наголос. Види наголосу. Перенесення наголосу: прокліза та енкліза. Функції наголосу.

Інтонація. Складові елементи інтонації: мелодика, інтенсивність, пауза, темп та тембр мовлення. Функції інтонації.

Функціональний аспект у вивченні звуків. Фонема. Зміст і обсяг поняття. Функції та основні властивості фонем. Відмінність між звуком і фонемою. Диференційні та інтегральні ознаки фонем.

Система фонем як система опозицій. Види опозицій.

Алофон. Діалектичний характер зв'язків між фонемою і алофонами. Сильна та слабка позиції фонем. Класифікація алофонів.

Поняття дистрибуції. Контрастна та додаткова дистрибуції.

Тема 6: Лексикологія. Слово як основна одиниця мови

Лексикологія як наука про словниковий склад мови. Розділи лексикології.

Слово як основна структурно-семантична одиниця мови. Визначення поняття «слово» у мовознавстві. Характерні ознаки та функції слова. Відмінність слова від морфеми та словосполучення. Лексико-семантична функція слова та способи її реалізації: номінація, нумерація, орієнтація.

Номінативна функція слова. Типи слів. Повнозначні і неповнозначні слова. Слово і лексема.

Лексичне значення. Денотативне, конотативне і контекстуальне значення слова. Три типи відношень слова (предметний, поняттєвий, лінгвальний). Види лексичних значень за характером відношень до позначуваного об'єкта. Слово і поняття. Лексичні значення за синтагматичною зумовленістю.

Тема 7: Лексико-семантична система мови. Історичні зміни словникового складу мови

Поняття лексико-семантичної системи мови. Парадигматичні та синтагматичні відношення у лексиці.

Полісемія. Полісемія як лексико-семантична категорія. Причини виникнення багатозначності. Пряме й переносне значення слова. Зміни лексичного значення за обсягом: розширення, звуження, зміщення. Метафора як спосіб семантичної деривації. Продуктивні моделі метонімічних перенесень.

Синонімія. Синонімія як лексико-семантична категорія. Види синонімії: фонетична, лексична, фразеологічна, словотвірна; морфологічна, синтаксична, семантична, стилістична. Типи синонімів: семантичні, стилістичні, семантико-стилістичні. Абсолютні синоніми. Контекстуальні синоніми. Синонімічний ряд та синонімічне гніздо. Поняття про квазісиноніми (Ю.Д. Апресян). Перифрази та евфемізми як різновиди синонімів.

Омонімія. Омонімія як лексико-семантичне явище. Критерії розмежування омонімії та полісемії. Класифікація омонімів (повні та неповні, похідні й непохідні; семантичні, словотворчі, морфологічні). Міжмовні омоніми.

Антонімія. Антонімія як лексико-семантична категорія. Типи антонімів: контрарні, комплементарні, контрарні, векторні. Контекстуальні антоніми. Енантіосемія як окремий різновид антонімії. Антитеза й оксюморон.

Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія.

Лексико-семантичне поле як найбільше парадигматичне об'єднання слів.

Активна і пасивна лексика (професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми, евфемізми). Стилiстично нейтральна і стилістично забарвлена лексика.

Історичні зміни словникового складу мови. Причини історичних змін у лексиці. Типи змін у лексико-семантичній системі: архаїзми, історизми, запозичення, неологізми.

Етимологія. Походження мовних одиниць. Внутрішня форма слова. Принципи наукової етимології. Народна (побутова) етимологія.

Фразеологія як наука. Поняття фразеології. Об'єкт і завдання фразеології. Зміст і форма фразеологічних одиниць. Фразеологічне значення, його відмінність від лексичного. Слово і фразеологізм. Словосполучення і фразеологізм. Явища полісемії, омонімії, синонімії, антонімії у фразеологічній сфері.

Класифікація фразеологізмів. Принципи класифікації фразеологічних одиниць. Структурно-граматичні типи фразеологічних одиниць. Стійкі фрази і фраземи. Класифікація фразеологізмів за ступенем семантичного злиття компонентів. Фразеологічні зрощення, єдності та сполучення. Проблемні питання фразеології у працях лінгвістів.

Лексикографія як лінгвістична дисципліна. Поняття лексикографії. Теоретична та практична лексикографія. Реєстрове слово, словникова стаття.

Типи словників. Енциклопедичні та лінгвістичні словники. Типи одномовних словників. Багатомовні словники. Характеристика тлумачних, перекладних, орфоепічних, орфографічних, історичних, етимологічних, фразеологічних, термінологічних словників. Частотні, зворотні, морфемні словники. Словники синонімів, антонімів, омонімів, паронімів.

Тема 8: Граматика

Граматика. Предмет та розділи граматики. Практичне і теоретичне значення граматики. Основні одиниці граматики. Граматичне значення. Відмінність між лексичним і граматичним значеннями. Види граматичних значень. Граматичні категорії. Класифікація граматичних категорій. Синтаксичні, морфологічні та семантико-граматичні категорії. Характеристика основних граматичних категорій.

Морфеміка. Об'єкт дослідження. Основне коло проблем морфеміки. Морфемний та словотворчий аналіз.

Поняття морфеми. Слово і морфема у мові і мовленні. Типи значень морфем. Класифікація морфем. Різновиди сегментних морфем. Несегментні морфеми. Словотвірні та формотворчі афікси. Морфологічні процеси. Перерозклад, опрощення, ускладнення.

Способи вираження граматичних значень. Синтетичні та аналітичні способи вираження граматичних значень. Історична змінність способів і засобів вираження граматичних значень.

Частини мови. Критерії виокремлення частин мови. Класифікація частин мови. Синтаксична система мови. Загальна характеристика синтаксичної системи. Визначення її основних одиниць. Поняття словосполучення. Визначення словосполучення. Відмінність синтаксичного словосполучення від слова і речення. Види словосполучень. Типи граматичного зв'язку між членами сурядних і підрядних словосполучень. Синтаксичні зв'язки слів. Речення. Основні ознаки речення. Речення та судження. Типи речень. Структура речення у різних мовах.

Актуальне членування речення. Засоби актуального членування речення у мовах світу.

V. ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»

ПЛАНИ СЕМІНАРСЬКИХ ЗАНЯТЬ ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ «Я – СТУДЕНТ»

Семінар 1. Адаптація студента до навчання у вищому освітньому закладі (2 год.)

1. Загальна характеристика студентства та особливості студентського віку.
2. Типологічні особливості сучасних студентів.
3. Труднощі входження у процес професійного навчання та адаптація студента до навчання у вищій школі.
4. Причини навчальної неуспішності та умови успішного навчання студентів.
5. Особливості навчання студентів-філологів.

Завдання:

1. Опрацюйте за навчальним посібником «Я – студент» теми «Мій університет» (стор. 5–40), «Я – студент-грінченківець» (стор. 47–69).

Література:

1. Я – студент : навч. посіб. / [Огнев'юк В. О., Жильцов О. Б., Караман С. О. та ін. ; за заг. ред. Огнев'юка В. О.]. – 4-ге вид., зі змінами. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 3–78.
2. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : підручник / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
3. Ротенберг В. С., Бондаренко С. М. Мозг. Обучение. Здоровье : кн. для учителя / Вадим Семенович Ротенберг, Стелла Морисовна Бондаренко. – М. : Просвещение, 1989. – 239 с.

Семінар 2. Особливості системи вищої освіти України (2 год.)

1. Структура системи вищої освіти в Україні. Управління вищим навчальним закладом.
2. Ступеневість вищої освіти в Україні.
3. Нормативні документи, що визначають зміст освіти та навчання у вищій школі.
4. Форми навчання та форми організації навчального процесу у вищому навчальному закладі.
5. Кредитно-модульний підхід до організації навчального процесу та система оцінювання знань студентів.
6. Права та обов'язки студентів. Студентське самоврядування.
7. Особливості університетської освіти.

Завдання:

1. Проаналізуйте нормативні документи, що регулюють навчання студентів у вищих навчальних закладах, і визначте основні права та обов'язки студентів.

Література:

1. Я – студент : навч. посіб. / [Огнев'юк В. О., Жильцов О. Б., Караман С. О. та ін. ; за заг. ред. Огнев'юка В. О.]. – 4-ге вид., зі змінами. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 79–100.
2. Болюбаш Я. Я. Організація навчального процесу у вищих закладах освіти : Навч. посібник для слухачів закладів підвищення кваліфікації системи вищої освіти / Я. Я. Болюбаш. – К. : ВВП «КОМПАС», 1997. – 64 с.
3. Закон України «Про вищу освіту», документ № 1556-18 від 01.07.2014 р., редакція від 04.08.2015 р. – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/1556-18/page>
4. Настольна книга для молоді «Твої права» / Упор. : З. Галковська, Т. Жданюк, С. Яровий. – К. : Міжнародна Ліга прав дітей та молоді, 2000. – 154 с.
5. Подоляк Л. Г., Юрченко В. І. Психологія вищої школи : підручник / Л. Г. Подоляк, В. І. Юрченко. – К. : Каравела, 2008. – 352 с.
6. Студент і закон : збірник законодавчо-правових документів. – Київ : Четверта хвиля, 1997.
7. Сучасні системи вищої освіти: порівняння для України / Заг. ред. В. Зубка. – К., 1997. – 290 с.
8. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Михайло Миколайович Фіцула. – К. : «Академвидав», 2006. – 352 с.

Семінар 3. Самостійна робота студента, його саморозвиток та саморегуляція (2 год.)

1. Студент як суб'єкт взаємодії з викладачами, адміністрацією університету та іншими студентами.
2. Самостійна робота студента.
3. Правила конспектування лекції та самостійна робота з науковою літературою.
4. Формулювання тез, складання анотації наукової праці, написання реферату.
5. Підготовка доповіді та виступ перед аудиторією.
6. Науково-дослідна робота як різновид самостійної роботи студента.
7. Саморозвиток та саморегуляція студента.
8. Сесія та екзамен.

Завдання:

1. Опрацюйте за навчальним посібником «Я – студент» теми «Як мені краще організувати навчання» (стор. 101–123), «Я – в інформаційному середовищі університету» (стор. 143–158).

Література:

1. Я – студент : навч. посіб. / [Огнев'юк В. О., Жильцов О. Б., Караман С. О. та ін. ; за заг. ред. Огнев'юка В. О.]. – 4-ге вид., зі змінами. – К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. – С. 101–212.
2. Березовська Л. І. Самовиховання та саморегуляція особистості : навчальний посібник / Людмила Іванівна Березовська. – К. : Видавничий Дім «Слово», 2011. – 168 с.
3. Бернс Д. Тайна настроения. Руководство по саморегуляции настроения и самочувствия / Дэвид Д. Бернс. – М. : «РИПОЛ КЛАССИК», «ВЕЧЕ», 1997. – 400 с.
4. Гильбух Ю. З. Как учиться и работать эффективно / Юрий Зиновьевич Гильбух. – 2-е изд., перераб. – К. : «ВПОЛ», 1993. – 128 с.
5. Головатый Н. Ф. Учись учиться : учеб.-метод. разработка / Н. Ф. Головатый. – К. : МАУП, 2000. – 76 с.
6. Дідора М. І., Яцуля В. В. Розвиток впевненості у студентів / М. І. Дідора, В. В. Яцуля // Практична психологія та соціальна робота. – 2006. – № 11. – С. 30–35.
7. Ковалів Ю. І. Абетка дисертанта : Методологічні принципи написання дисертації / Юрій Іванович Ковалів. – К. : Твім інтер, 2009. – 460 с.
8. Фадєєв М. Ю., Глушко О. О. Не хвилюйтесь – у вас екзамен / М. Ю. Фадєєв, О. О. Глушко. – К. : Магістр-S, 1996. – 104 с.
9. Фіцула М. М. Педагогіка вищої школи : навч. посіб. / Михайло Миколайович Фіцула. – К. : «Академвидав», 2006. – 352 с.

**ПЛАНИ ТРЕНІНГОВИХ ЗАНЯТЬ ЗІ ЗМІСТОВОГО МОДУЛЯ
«ЛІДЕРСТВО СЛУЖІННЯ»
БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»**

Заняття 1. Знайомство

Мета: познайомити учасників з особливостями курсу та його завданнями; створити доброзичливу та відкриту атмосферу; визначити очікування учасників; знайомство учасників один з одним.

Матеріал та обладнання: кольорові олівці; аркуші А4; правила роботи в групі (презентація).

План заняття:

1. Представлення викладача, завдань курсу та правил роботи в групі (7-10 хв.)
2. Вправа «Андрій, апельсин, Амстердам» (15-20 хв.)
3. Вправа «Хто я?» (25-30 хв.)
4. Вправа «Дзеркало» (20-25 хв.)
5. Вправа «Скарб мого серця» (20-25 хв.)
6. Обговорення «Універсальні цінності» (10-15 хв.)
7. Вправа «Ти знаєш, хто ти?» (7 хв.)
8. Завершення та оголошення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: визначити свої найголовніші (3-5) ключові цінності та записати дії, що демонструють ці цінності.

Література: 3; 12; 18.

Заняття 2. Університет та його роль у розвитку лідерства

Мета: визначити основне завдання університету та його роль у розвитку лідерства; ознайомитись з місією КУБГ та основними цінностями; порівняти особистісні цінності та цінності університету; розробити цінності навчальної групи.

Матеріал та обладнання: аркуші А3, маркери, цінності університету (презентація), роздатковий матеріал (місія університету), проектор, відео-кліп.

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7 хв.)
2. Вправа «Грім-Торнадо-Землетрус» (5-7 хв.)
3. Мозковий штурм «Університет і ми» (10-15 хв.)
4. Міні-лекція «Корпоративна культура» (5 хв.)
5. Вправа «Місія Університету» (15-20 хв.)
6. Міні-лекція «Цінності університету» (5 хв.)
7. Вправа «Цінності єднають?» (20-25 хв.)
8. Відео «Володар пернів» (10 хв.)
9. Обговорення «Демонстрація культури» (10-15 хв.)
10. Завершення та визначення дз (5-10 хв.)

Домашнє завдання: проаналізувати місію та цінності кількох організацій (національних та іноземних; прибуткових та неприбуткових; виробничі та підприємства сфери послуг).

Література: 1; 5; 11; 18; 21.

Заняття 3. Лідерство

Мета: визначити поняття лідерство, розмежувати його з поняттями «керівництво», «управління», «влада»; ознайомити студентів з теоріями та концепціями лідерства; визначити основні принципи лідерства служіння.

Матеріал та обладнання: відео-кліпи; презентації (теорії лідерства, лідерство служіння).

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7 хв.)
2. Вправа «Стихія лідера» (10-15 хв.)
3. Відео ТЕД (What it takes to be a great leader) (12 хв.)
4. Обговорення «Лідерство» (10 хв.)
5. Міні-лекція «Теорії та концепції лідерства» (7 хв.)
6. Мозковий штурм «Лідерство – Керівництво – Менеджмент – Управління» (10 хв.)
7. Обговорення «Вплив та мотивація» (7-10 хв.)
8. Вправа «Штовхай - Веди» (10-15 хв.)

9. Обговорення «Парадигми лідерства. Криза лідерства» (7-10 хв.)

10. Відео «Малюк» (15-20 хв.)

11. Завершення та обговорення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: проаналізувати ситуацію з власного досвіду або з інших джерел (фільм, книга тощо), де герой намагався контролювати ситуацію з позиції сили.

Література: 7; 10; 19; 20.

Заняття 4. Служіння як основний вид діяльності лідера

Мета: визначити поняття служіння у контексті лідерства; розмежувати поняття «бажання» та «потреби»; ознайомитись з ієрархією потреб А. Маслоу; ознайомитись з поглядом Р. Грінліфа на типи лідерів; проаналізувати вміння слухати як ключовий навик лідера.

Матеріал та обладнання: роздатковий матеріал (кейси), піраміда потреб (презентація).

План заняття:

1. Обговорення дз та вивчення настрою учасників (5-7 хв.)

2. Обговорення «Служіння» (7-10 хв.)

3. Міні-лекція «Піраміда потреб А. Маслоу» (7 хв.)

4. Вправа «Ідеальний лідер – Ідеальний слуга» (15-20 хв.)

5. Міні-лекція «Лідер слуга (за Р.Грінліфом)» (5-7 хв.)

6. Вирішення кейсів «Лідерство служіння у реальному житті» (20 хв.)

7. Вправа «Гаманець лідера» (10-15 хв.)

8. Рольова гра «Почуй мене» (15-20 хв.)

9. Вправа «Телефон» (10-15 хв.)

10. Вправа «Відмінності» (15-20 хв.)

11. Вправа «Лего» (15-20 хв.)

12. Вправа «Лідерські руки» (15-20 хв.)

13. Вправа «Рахуємо» (10-15 хв.)

14. Завершення та оголошення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: проаналізувати статтю про компанію «First Fruits of Washington» та визначити способи, якими лідери компанії задовольняють потреби людей.

Література: 4; 8; 13; 19.

Заняття 5. Створення команди та особливості командної роботи

Мета: розмежувати поняття «група», «команда», «колектив», «громада»; розглянути способи залучення інших до спільної діяльності; проаналізувати способи розвитку лідерського потенціалу членів команди; визначити основні критерії успішної команди.

Матеріал та обладнання: .

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7 хв.)

2. Вправа «Один у полі» (10-15 хв.)

3. Вправа «Повітряні хмарочоси» (15-20 хв.)
4. Мозковий штурм «Група – команда – колектив» (5-7 хв.)
5. Вправа «Дрім Тім» (15-20 хв.)
6. Відео «Подарунок рабина» (20-25 хв.)
7. Обговорення «Острів безпеки» (15-20 хв.)
8. Вправа «Лист пошани» (10-15 хв.)
9. Відео (15-20 хв.)
10. Вправа «Палиця довіри» (10-15 хв.)
11. Вправа «Сіли-Встали» (7-10 хв.)
12. Вправа «Людська павутина» (7-10 хв.)
13. Завершення та оголошення дз (5-7 хв.)

Домашнє завдання: розв'язання кейсів; он-лайн тест Томаса на визначення стилю поведінки у конфліктній ситуації.

Література: 3; 7; 8; 17; 21.

Заняття 6. Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння.

Мета: визначити поняття конфлікту, його види та причини; розглянути стилі поведінки у конфліктних ситуаціях (за К. Томасом); визначити шляхи розв'язання конфліктів.

Матеріал та обладнання: відео-кліпи, аркуші А3, маркери, аркуші А4, кольорові олівці, шляхи розв'язання конфліктів (презентація), м'яч, роздатковий матеріал (кейси).

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7хв.)
2. Відео «Вілсон» (15-20 хв.)
3. Вправа «Що я знаю про конфлікт» (7-10 хв.)
4. Вправа «Алфавіт емоцій» (7-10 хв.)
5. Мозковий штурм «Переваги та недоліки конфліктів» (10-15 хв.)
6. Діагностична вправа «Я у конфлікті» (15 хв.)
7. Міні-лекція «Шляхи розв'язання конфліктів» (15 хв.)
8. Вправа «Чотири квадрати» (15-20 хв.)
9. Вправа «Гідна відповідь» (15-17 хв.)
10. Обговорення кейсів (20 хв.)
11. Відео «Знедолені» (17 хв.)
12. Вправа «Нас з тобою єднає...» (10-15 хв.)
13. Завершення та оголошення дз (5 хв.)

Домашнє завдання: Пригадати конфліктну ситуацію з власного досвіду; написати шлях вирішення цієї ситуації з позицій лідерства служіння; виконати вправу «Чотири квадрати» для людини, з якою часто виникають непорозуміння.

Література: 1; 5; 9; 16; 21.

Заняття 7. Лідерський спадок

Мета: підбиття підсумків занять; узагальнення понять; презентація проектів.

Матеріал та обладнання: .

План заняття:

1. Обговорення дз та визначення настрою учасників (5-7 хв.)
2. Вправа «Моя книга» (10-15 хв.)
3. Вправа «Світе, почуй мене!» (10-15 хв.)
4. Відео «У мене є мрія» (10-15 хв.)
5. Вправа «Через сто років» (10-15 хв.)
6. Вправа «Лист собі» (10-15 хв.)
7. Презентація проектів (30-40 хв.)
8. Завершення та узагальнення курсу (10 хв.)

Література: 3; 8; 12; 18; 20.

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА **ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І**

Літературознавство як наука про літературу **Семінарське заняття № 1-2**

Літературознавчі школи і напрями ХХ – ХХІ ст.

1. Стан сучасного літературознавства: проблеми і перспективи
2. Психоаналіз як інструментарій дослідження літературного твору.
3. Структуралізм і герменевтика в річищі оновлення методів аналізу тексту.
4. Рецептивна естетика та її проєкції на літературний процес.
5. Літературознавство другої половини ХХ – початку ХХІ ст.: постструктуралізм, деконструктивізм, фемінізм, постколоніалізм.
6. Вивчення літератури в системі мистецтв

Основна література

- 1 Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. – К., 2001. – Стаття "Літературно-художній образ", с. 96-112.
2. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. [авт.-уклад. Ю.І. Ковалів]. – К. : ВЦ "Академія", 2007. – Т. 1, 2. – 2007
3. Літературознавчий словник-довідник /Р.Т.Гром'як, Ю.І.Ковалів та ін. – К., 1997.
- Ткаченко А. Мистецтво слова: Вступ до літературознавства. – К., 1998.
4. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст. / за ред. Марії Зубрицької. – [2-е вид., доп.]. – Львів : Літопис, 2001.

ЗАВДАННЯ

1. **Написати анотацію та рецензію** на одну з прочитаних статей літературознавчої проблематики з електронного видання

«Синописис: текст, контекст, медіа»:
<http://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis>

2. **Ознайомитися** зі структурою, публікаціями альманаху «ЛітАкцент»: <http://litakcent.com/>.
3. **Опрацювати (на вибір)** літературно-критичну статтю написану в 2014–2015 рр.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II
Мистецтво слова. Поетика літературного твору
Семінарське заняття № 3
Поетика художнього твору

План

1. Поетика як багатозначний літературознавчий термін.
2. Нормативні та описові поетики, їх роль в історії літературознавства.
3. Літературний твір у системних поетологічних дослідженнях.
4. Література як предмет дослідження поетики
5. Жанр як основна форма існування тексту
6. Проблема родо-видової поділу літератури.
7. Критерії жанрової диференціації. Жанровий канон, модель, матриця

Література

Основна

1. Галич О., Назарець В., Васильєв Є. Теорія літератури. – К., 2001. – С. 116–121.
2. Ткаченко А. Мистецтво слова. Вступ до літературознавства. – К., 1998. – С. 138–139
3. Літературознавча енциклопедія: у 2 т. [авт.-уклад. Ю.І. Ковалів]. – К. : ВЦ "Академія", 2007. – Т.2. – 2007. – С. 233–236.
4. Копистянська Н. Х. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства / Копистянська Н. Х. – Львів : ПАІС, 2005. – 368 с.

Додаткова

- Клочек Г. Поетика і психологія / Клочек Г. – К. : Товариство "Знання", 1990. – 48 с.
- Клочек Г. Так що ж таке поетика? // Поетика [відп. ред. В. Брюховецький]. – К. : Наукова думка, 1992. – С. 5–15.
- Кодак М. П. Поетика як система: літературно-критичний нарис / Кодак М. П. – К. : Дніпро, 1988. – 159 с.
- Потебня А. А. Теоретическая поэтика / Потебня А. А. – Москва : Высшая школа, 1990. – 344 с.

Семінарське заняття № 4 – 5
Особливості аналізу поетичного тексту

ЗАВДАННЯ: доберіть дві поезії (1 – зразок традиційної лірики, 1– модерністичний або авангардний текст) і проаналізуйте їх за планом.

Орієнтовний план аналізу поетичного тексту

1. Жанрова приналежність.

Увага! Бажано не підміняти жанрову класифікацію тематичною (громадянська, пейзажна, інтимна). Жанрові форми визначають згідно зі строфічною організацією (сонет, октава, тріолет тощо), емоційною та змістовною домінантою (елегія, медитація, вірш-пейзаж, ліричний портрет, ліричне послання тощо), взаємодією поезії й музики (романс, гімн, вірш пісенного складу). Іноді, спираючись на дослідження В.Моренця, у значенні жанру послуговуються родовим поняттям *лірика* або, відповідно до концепцій Т.Волкової та Е.Соловей, уживають терміни філософська чи публіцистична лірика в контексті жанрової системи.

2. Тема твору. **Увага!** У формулюванні теми твору слід уникати оцінного моменту. Тема – це основне питання, об’єкт зображення, а не їх оцінка! Можна почати визначення теми зі слів “сприйняття”, “роздум”, “ставлення” тощо або послуговуватися поняттям *мотив*.

3. Спосіб побудови вірша.

Композиційна організація поетичного тексту ґрунтується на таких принципах:

- логічно-послідовна зміна думок (М.Вороний “Легенда”);
- градація (нагнітання, посилення однотипних думок і почуттів, увиразнене словесними повторами чи поетичними фігурами) (М.Вороний “Краса”);
- художня паралель (зіставлення змістовних частин тексту) (В.Самійленко “Українська мова”);
 - художня антитеза (протиставлення змістовних частин тексту). **Увага!** В одному тексті можуть поєднуватися різні принципи структурування художнього матеріалу.

4. Способи забезпечення естетичного впливу художнього тексту на читача.

Естетична сутність художнього слова, його особлива енергетика найвиразніше виявляється в поезії завдяки таким рівням поетичного мовлення:

- лексико-семантичний рівень (добір слів із емоційним забарвленням: органічно-емоційних лексем, синонімів, стилістично маркованих власних назв, слів із суфіксами на позначення зневажливої чи зменшено-пестливої оцінки, словесні образи акустичного, візуального, дотикового, нюхового, смакового значення тощо);
- тропи – вислови, вжиті в переносному, зміненому значенні (епітети, метафори, метонімії, синекдохи, алегорії, символи, порівняння, оксиморони тощо);

- поетичні фігури – засоби художнього синтаксису, своєрідність синтаксичної, інтонаційної організації художнього мовлення (анафори, епіфори, синтаксичні паралелізми, риторичні фігури, антитези, градації, апосіопези (умовчання), інверсії тощо);
 - елементи звукопису – засоби фонічної організації мови (алітерація – повторення приголосних звуків, асонанс – повторення голосних, ономапоєя – звуконаслідування). **Увага!** Визначення особливостей образності вірша – це не статистичний перелік епітетів, метафор та ін. Аналізуючи текст, звертаємо увагу на найвиразніші образотворчі засоби, намагаємося проінтерпретувати їх емоційне, естетичне, змістове наповнення, пояснити стилістичну роль *конкретних* тропів, фігур, елементів звукопису та власне враження від тексту.

5. Ритмічна організація поетичного тексту: система віршування; вид строфи (за кількістю рядків: моностих, дистих, терцет, катрен тощо; за походженням: античні, східні, романські); види рим (точні – неточні, одногрупні – різногрупні, оригінальні – банальні, чоловічі (окситонні) – жіночі (парокситонні) – дактилічні (пропаракситонні) – гіпердактилічні та ін.); способи римування (перехресне – абаб, парне (суміжне, паралельне) – аабб, кільцове (охоплююче); ритмічна схема. **Увага!** Особливості ритмічної організації пов’язані з емоційною тональністю вірша. Своєрідний темпоритм увиразнює відповідні почуття та настрої, тому, характеризуючи елементи ритмотворення, намагаються збагнути естетичну роль віршового ритму в аналізованому тексті.

6. Емоційна тональність, пафос, настрої вірша.

7. Ідея поезії. **Увага!** Ідея твору – це відповідь на питання, поставлене в темі, оцінка зображення, основна думка; мистецькою ідеєю називають емоційно-естетичне ставлення автора до зображуваного, а також розкриття металогічного (символічного, алегоричного) змісту. Не варто в мистецькому творі обов’язково шукати об’єктивно наявної, свідомо декларованої авторської думки (тенденції), починати визначення теми кожного тексту з соціологічного штампу “засудження”, “викриття” тощо, а також уживати кліше “автор хотів сказати”.

Дослідження художнього твору – це науковий опис, аналіз тексту, а також його інтерпретації (творче трактування читачем) та частково контекстуальний розгляд (вивчення твору в зв’язках із біографією автора, зовнішніми чинниками літературного розвитку, особливостями вітчизняного та світового письменства). Залучення цих відомостей у поєднанні з особистою оцінкою твору – передумова проникнення в поетичний світ митця. Відповідь бажано будувати у формі суцільного тексту-роздуму, не відокремлювати складові художнього твору, а дотримуватися принципу взаємозв’язку змісту й форми, окресленого М. Бахтіним тезами “оформлений зміст” та “змістовна форма”.

Семінарське заняття № 6-7
Літературознавча конференція «Від бароко до посмодернізму»:
презентація монографій

План

Короткі відомості про автора

1. Окреслення наукової проблеми, якій присвячена монографія
2. Зміст і структура видання
3. Огляд розділів монографії
4. Характеристика технічних аспектів видання (шрифт, обкладина, інформаційно-довідковий апарат, бібліографія, ілюстрації тощо)
5. Дискусійні питання монографії. Проблемність викладу, складність/доступність сприйняття
6. Перспектива подальшої розробки цієї наукової проблеми.

Орієнтовний перелік монографій для презентації

1. Агеєва В. Апологія модерну: обрис ХХ віку / Віра Агеєва. – К. : Грані-Т, 2011. – 408 с.
2. Агеєва В. Жіночий простір: Феміністичний дискурс українського модернізму / Віра Агеєва. – К. : Факт, 2003. – 320 с.
3. Агеєва В. Три доли: Марко Вовчок в українській, російській та французькій літературі / Віра Агеєва. – К. : Факт, 2002. – 367 с.
4. Александрова Г. А. Помежів'я (Українське порівняльне літературознавство кінця ХІХ – першої третини ХХ століття) : монографія / Галина Александрова ; Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – К. : ВПЦ Київський університет, 2009.
5. Барабаш Ю. Я. „Коли забуду тебе, Єрусалиме...” : Гоголь і Шевченко. Порівняльно-типологічні студії / Юрій Барабаш. – Х. : Акта, 2001. – 373 с. – (Харківська школа).
6. Блум Г. Західний канон : книги на тлі епох ; [пер. з англ. Р. Семків]. – К. : Факт, 2007. – 720 с. – (Сер. „Висока полиця”).
7. Бовсунівська Т. В. Жанрові модифікації сучасного роману [Текст] : монографія / Бовсунівська Т. В. – Х.: Діса плюс, 2015. – 369 с.
8. Бондарева О. Є. Міф і драма у новітньому літературному контексті : поновлення структурного зв'язку через жанрове моделювання : [монографія] / Олена Бондарева. – К. : Четверта хвиля, 2006. – 512 с.
9. Єременко О.В. Літературний образ у силовому полі синкретизму (на матеріалі української прози другої половини ХІХ – початку ХХ століття). - К.: Видавничий центр "Просвіта", 2008. – 320 с. – С. 33-43.
10. Забужко О. Notre Dame d'Ukraine: Українка в конфлікті міфологій / Оксана Забужко. – Сер. „Висока полиця” / післям. Л. Ушкалова. – К. : Факт, 2007. – 640 с.
11. Зборовська Н. Код української літератури: Проект психоісторії новітньої української літератури / Ніла Зборовська. – К. : Академвидав, 2006. – 504 с.

12. Мельник Я. Іван Франко й biblia ароссупа / Ярослава Мельник. – Л. : Вид-во Укр. Католицького ун-ту. – 2006. – 512 с.
13. Моренець В. Національні шляхи поетичного модерну першої половини ХХ ст.: Україна і Польща / Володимир Моренець. – К. : Вид-во Соломії Павличко „Основи”, 2002. – 327 с.
14. Наєнко М. К. Художня література. України. Від міфів до модерної реальності / М. К. Наєнко. – К. : Просвіта, 2008. – 1064 с.
15. Наливайко Д. С. Україна очима Заходу / Д. С. Наливайко. – видання друге, доповнене. – К. : Грамота, 2008. – 782 с.
16. Павличко С. Націоналізм, сексуальність, орієнталізм: складний світ Агатангела Кримського / Соломія Павличко. – К. : Основи, 2001. – 328 с.
17. Поліщук Я. Література як геокультурний проект: Монографія. – К.: Академвидав, 2008. – 304 с.
18. Поліщук Я. Міфологічний горизонт українського модернізму : монографія / Ярослав Поліщук. – 2-ге вид., переробл. і доповн. – Івано-Франківськ : Лілея НВ, 2002. – 392 с.
19. Ушкалов Л. Есеї про українське бароко / Леонід Ушкалов. – К. : Факт. – Наш час, 2006. – 284 с. – (Сер. „Висока полиця”).
20. Фізер І. Філософія літератури / Фізер Іван М. – К. : НаУКМА ; Аграр Медіа Груп, 2012. – 217 с.

Питання для самоконтролю

1. Що об’єднує та розрізняє поняття „сюжет” та „фабула”.
2. Що об’єднує та розрізняє поняття „сюжет” та „композиція”.
3. Чим відрізняється силабічна система віршування від силабо-тонічної?
4. Чим відрізняється тонічна система віршування від силабо-тонічної?
5. Чим відрізняється тонічна система віршування від силабічної?
6. Чим літературознавство відрізняється від художньої літератури?
7. Поясніть розуміння образу в широкому та вузькому значенні.
8. Що об’єднує художню літературу з іншими видами мистецтва?
9. У чому полягає естетична функція мови художнього твору?
10. Чим відрізняються засоби творення образів у ліричних та епічних творах?
11. Чим відрізняються засоби творення образів-персонажів від способів реалізації цих засобів?
12. Як пов’язані частини сюжету з етапами розгортання конфлікту твору?
13. У чому сутність поняття „композиція”?
14. Чим відрізняються ліро-епічні твори від епічних?
15. Чим відрізняються ліричні твори від ліро-епічних?
16. Чим відрізняються епічні твори від драматичних?
17. Що об’єднує епічні та драматичні твори?
18. Чим відрізняється прозова мова від віршованої?
19. Що об’єднує та розрізняє поняття „тропи” та „поетичні фігури”?
20. Що об’єднує та розрізняє поняття „стопа” та „строфа”?

21. Що об'єднує та розрізняє поняття „цезура” та „клаузула”?
22. Що об'єднує та розрізняє поняття „літературна мова” та „мова художньої літератури”?
23. Що об'єднує та розрізняє поняття „пірихій” та „спондей”?
24. Що об'єднує та розрізняє поняття „явище каталектики” та „явище гіперкаталектики”?
25. Що об'єднує та розрізняє поняття „двоскладові стопи” та „трискладові стопи”?
26. Що об'єднує та розрізняє поняття „поетичні фігури” та „звукопис”?
27. Чим відрізняються способи побудови ліричних творів від композиції епічних творів?
28. Чим відрізняються особливості композиції епічних творів від композиції драматичних?
29. Назвіть основні елементи ритмотворення у трьох системах віршування.
30. Назвіть жанри епосу.
31. Назвіть жанри драми.
32. Назвіть жанри лірики.
33. Назвіть жанри мішаної форми (ліро-епічні твори).
34. Як визначають віршовий розмір у силабічній системі віршування?
35. Як визначають віршовий розмір у силабо-тонічній системі віршування?
36. Як визначають віршовий розмір у тонічній системі віршування?
37. У чому полягає специфіка основних видів теоретико-літературознавчих праць: рецензія, стаття, літературно-критичний нарис, монографія?
38. Словники літературознавчих термінів яких авторів Вам відомі?
39. Які Ви знаєте літературознаві та літературно-художні видання?
40. Які Ви знаєте Інтернет-ресурси літературознавчої проблематики?

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ І.

Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови

Семінарське заняття № 1.

Мовознавство як наука. Природа, сутність, функції мови

План

1. Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна.
2. Методи дослідження мови.
3. Природа і сутність мови.
4. Функції мови.
5. Мова і суспільство.

Завдання

Випишіть у словник терміни та вивчіть їхню дефініцію: мова, мовознавство, філологія, метод, акумулятивна функція мови, волюнтативна функція мови, емотивна функція мови, естетична функція мови, когнітивна функція мови, комунікативна функція мови, метамовна функція мови, мислетворча функція мови, літературна мова, діалект, мовна політика.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення мовознавства.
2. У чому полягає різниця між конкретним і загальним мовознавством?
3. Які лінгвістичні дисципліни виділяють у межах загального мовознавства?
4. Доведіть, що мова є суспільним, а не біологічним чи психічним явищем.
5. Розкрийте зв'язки мови із суспільством.
6. Що розуміють під літературною мовою? Якими рисами характеризується літературна мова? Чим вона відрізняється від загальнонародної мови?

Література

Основна

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.
Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. — К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. — 112 с.

Додаткова

- Шайкевич А. Я. Введение в лингвистику. — М., 1995. — С. 4–8.
Русанівський В. М. Мова в нашому житті. — К., 1989.
Мова і духовність нації. — К., 1992.

Семінарське заняття № 2

Мова як знакова система. Основні лінгвістичні антиномії

План

1. Мова і мислення.
2. Мова як знакова система.
3. Мова і мовлення.
4. Система і структура мови.
5. Синхронія і діахронія.

Завдання

Випишіть у словник терміни та вивчіть їхню дефініцію: мислення,

чуттєво-образне мислення, технічне мислення, поняттєве мислення, знак, семіотика, паралінгвістика, мовлення, система, структура, синхронія, діахронія, ієрархічні відношення, парадигматичні відношення, синтагматичні відношення.

Питання для самоконтролю

1. У яких взаємозв'язках перебувають мова і мислення? Чи є мова єдиним засобом мислення? Який тип мислення пов'язаний з мовою?
2. Яка одиниця мови є знаком?
3. Як розрізнити мову і мовлення? Яке практичне значення має розмежування мови і мовлення?
4. Яка відмінність у дефініціях термінів *система* і *структура*?
5. Яка відмінність у дефініціях термінів *синхронія* і *діахронія*. У яких випадках виправданий суто синхронічний, а в яких суто діахронічний підходи до мови?

Література

Основна

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.

Додаткова

- Косериу Э. Синхрония, диахрония и история // Новое в лингвистике. Вып. III. – М., 1963. – С. 157-179.
Шайкевич А. Я. Введение в лингвистику. – М., 1995. – С. 4–8.
Русанівський В. М. Мова в нашому житті. – К., 1989.
Мова і духовність нації. – К., 1992.

Семінарське заняття № 3.

Походження і розвиток мови. Класифікація мов

План

1. Проблема походження мови. Гіпотези про походження мови.
2. Закономірності розвитку мов (зовнішні і внутрішні причини мовних змін; специфіка розвитку різних рівнів мовної структури).
3. Особливості контактування мов (диференціація та інтеграція; піджини і креольські мови; субстрат і суперстрат).
4. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи.
5. Загальна характеристика мов світу.

6. Порівняльно-історичне вивчення мов.
7. Генеалогічна класифікація мов.
8. Типологічна класифікація мов.

Завдання

Випишіть у словник терміни та вивчіть їхню дефініцію: *світова (міжнародна) мова, державна мова, мова піджин, креольська мова, штучна мова, літературна мова, субстрат, суперстрат, генеалогічна класифікація мов, мовна сім'я, мовна група, порівняльно-історичний метод, типологічна класифікація мов.*

Питання для самоконтролю

1. У чому різниця між походженням мови загалом і походженням конкретної мови?
2. Які теорії лінгвогенезу ви знаєте?
3. Які причини викликають зміни в мові? Наведіть приклади мовних змін, зумовлених зовнішніми причинами та внутрішньомовними причинами.
4. Що таке диференціація та інтеграція мов?
5. До чого може привести контактування мов?
6. Що таке піджини і креольські мови? Що спільне і відмінне між ними?
7. Охарактеризуйте явище схрещення мов? Що таке субстрат і суперстрат?
8. Як змінюються різні рівні мовної структури?
9. На основі якого методу створена генеалогічна класифікація мов?
10. Назвіть учених, які заклали основи порівняльно-історичного мовознавства.
11. Визначте поняття мовної сім'ї. Скільки мовних сімей є у світі?
12. Назвіть основні мовні сім'ї.
13. До яких сімей, груп і підгруп належать такі мови: санскрит, баскська, японська, українська, італійська, ірландська, угорська, фінська, португальська, датська, польська, турецька, циганська, румунська, арабська, албанська, чукотська, англійська, іспанська, французька, китайська, чеська, вірменська, литовська, македонська?
14. Яку класифікацію мов називають типологічною?
15. Чим типологічна класифікація відрізняється від генеалогічної?
16. Які типи мов виділяють за типологічною класифікацією?
17. Чи бувають чисті типи мов? Доведіть свою відповідь.

Література

Основна

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.
- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.

Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.

Додаткова

Мосенкіс Ю.Л. Сравнение языков разных надсемей и проблема языкового моногенеза. – К., 1997.

Якушин Б.В. Гипотезы о происхождении языка. – М.: Наука, 1984. – 136 с.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ II.
Структурні елементи мовної системи
Семінарське заняття № 4.
Фонетика і фонологія

План

1. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Три аспекти вивчення звуків.
2. Артикуляційна класифікація звуків.
3. Фонетичне членування мовленнєвого потоку: фраза, такт, склад.
4. Просодичні засоби мовлення. Наголос та інтонація.
5. Позиційні фонетичні зміни: редукція голосних, оглушення дзвінких приголосних наприкінці слова, протеза.
6. Комбінаторні фонетичні зміни: акомодация, асиміляція, дисиміляція, епентеза, дієреза, метатеза, гаплогія, субституція.
7. Поняття фонем. Позиції фонем. Варіанти і варіації фонем.
8. Фонологічна система.
9. Мова і письмо. Етапи розвитку письма.
10. Графіка. Орфографія. Основні принципи правопису.

Завдання

Випишіть у словник терміни та вивчіть їхню дефініцію:

1. Фонетика, звук, акустика, артикуляція, мовленнєвий апарат, екскурсія, рекурсія, тон, шум, висота звука, довгота звука, основний тон, обертони, тембр, голосні звуки, приголосні звуки, ряд і піднесення голосних, проривні, щілинні (фрикативні), африкативні, носові, бокові, дрижачі, губні, передньо- (середньо-, задньо-) язикові, шумні, сонорні, палаталізовані приголосні звуки.
2. Склад, фонетичне слово, такт, синтагма, фонетична фраза, наголос, інтонація.
3. Позиційні фонетичні процеси, комбінаторні фонетичні процеси, редукція, акомодация, асиміляція, гаплогія, епентеза, протеза, метатеза, дієреза, фонетичні історичні чергування.
4. Фонологія, фонема, алофон, варіант фонем, варіація фонем, привативна фонемна опозиція, еквіполентна фонемна опозиція, градуальна фонемна опозиція.
5. Піктографія, ідеографія, фонографія, палеографія, графіка, орфографія.

Питання для самоконтролю

1. Що є об'єктом вивчення фонетики?
2. Поясніть, чим відрізняється загальна фонетика від конкретної, описової та історичної? Що є предметом вивчення зіставної фонетики?
3. З якими нелінгвістичними дисциплінами і як саме пов'язана фонетика?
4. Які є три аспекти у вивченні звуків?
5. Дайте загальну характеристику мовленнєвого апарата.
6. Назвіть основні відмінності між голосними і приголосними звуками.
7. За якими ознаками класифікуються приголосні звуки?
8. Які різновиди змін звуків ви знаєте?
9. Дайте визначення позиційних змін звуків. Назвіть позиційні зміни звуків, поясніть їх суть. Наведіть приклади.
10. Дайте визначення комбінаторних змін звуків. Назвіть комбінаторні зміни звуків.
11. Назвіть етапи розвитку графічного письма.
12. Що таке графіка, що є предметом графіки?
13. Які чотири сім'ї алфавітів існують на Землі?
14. Укладіть словник фонетичних термінів (перелік термінів додається).

Література

1. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.
2. Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.
3. Маслов Ю. С. Введение в языковедение. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.
4. Реформатский А. А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.

Семінарське заняття № 5.

Лексикологія. Слово та його значення. Фразеологія. Лексикографія

План

1. Лексикологія. Розділи лексикології.
2. Слово як одиниця мови. Поняття лексеми.
3. Лексичне значення:
 - а) поняття лексичного значення; три типи відношень слова (предметний, поняттєвий, лінгвальний);
 - б) типи лексичних значень за характером відношення до позначуваного об'єкта (прямі і переносні значення) та за синтагматичною зумовленістю (вільні й зв'язані).
4. Полісемія. Основні типи перенесення значень слів (метафора, метонімія).
5. Омонімія. Суміжні з омонімією явища.

5. Фразеологія як розділ лексикології. Фразеологізм. Основні ознаки фразеологізму.

6. Класифікація фразеологізмів.

7. Лексикографія. Енциклопедичні й лінгвістичні словники.

8. Одномовні і багатомовні словники.

Завдання

Випишіть у словник терміни та вивчіть їхню дефініцію:

Лексикологія, семасіологія, ономасіологія, етимологія, фразеологія, ономастика, антропоніміка, топоніміка, лексикографія, слово, лексема, лексико-семантичний варіант, лексичне значення, концептуальне значення, денотативне значення, конотативне значення, пряме значення, переносне значення, вільне значення, фразеологічно зв'язане значення, синтаксично зумовлене значення, конструктивно зумовлене значення, полісемія, метафора, метонімія, синекдоха, омоніми, омоформи, омофони, омографи, фразеологізм, фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення, фразеологічні вирази.

Питання для самоконтролю

1. Що вивчає лексикологія? Що є предметом загальної, конкретної, історичної та зіставної лексикології?
2. Які розділи лексикології вам відомі? Що є предметом їхнього вивчення?
3. Охарактеризуйте семасіологію як розділ лексикології.
4. Що є об'єктом вивчення ономасіології?
5. Дайте визначення слова. Назвіть його основні ознаки.
6. У чому полягає різниця між термінами «слово» і «лексема»?
7. Дайте визначення поняттю «лексичне значення». Із яких компонентів складається лексичне значення?
8. Назвіть та схарактеризуйте типи лексичних значень.
9. Розкажіть про співвідношення слова і поняття.
10. Які слова є моносемічними? На чому базується полісемія?
11. Яке явище лежить в основі метафори?
12. Який зв'язок значень простежується при метонімії?
13. Охарактеризуйте суміжні з омонімами слова.
14. Дайте визначення фразеології.
15. Назвіть основні ознаки фразеологізму. Що зближує фразеологізм зі словом? Що зближує і що різнить фразеологізм і вільне словосполучення?
16. У чому виявляється національна специфіка фразеології? Підкріпіть свої думки конкретними прикладами.
17. Які типи фразеологізмів ви знаєте?
18. Що таке лексикографія?
19. Що є предметом теоретичної лексикографії?
20. Які функції виконує практична лексикографія?

21. На які два типи діляться всі словники?
22. Яка відмінність між енциклопедичними і лінгвістичними словниками?
23. Які енциклопедичні словники ви знаєте?
24. Назвіть основні словники лінгвістичних термінів.
25. На які дві групи поділяються лінгвістичні словники?
26. Перелічіть типи одномовних словників.
27. Розкажіть, які тлумачні словники ви знаєте. Охарактеризуйте їх.

Література:

Основна

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.
- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.
- Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. — К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. — 112 с.

Додаткова:

- Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. — Харків, 1987.
- Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. — М.: РАН, 1995. — 472с.
- Коваль А. П. Крилате слово. — К., 1983.
- Лисиченко Л. А. Бесіди про рідне слово: Слово і його значення. — Харків, 1993.
- Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. — М., 1986.
- Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. — К.: Знання, 2007. — 494 с.
- Уфимцева А. А. Лексическое значение. — М., 1986.

Семінарське заняття № 6

Лексико-семантична система мови. Історичні зміни словникового складу мови

План

1. Поняття лексико-семантичної системи мови. Парадигматичні та синтагматичні відношення між словами.
2. Синонімія.
3. Антонімія.
4. Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія.
5. Лексико-семантичне поле.
6. Активна і пасивна лексика (професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми, евфемізми).
7. Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми, історизми й неологізми.

8. Запозичення (матеріальне (лексичне) запозичення) і калькування, пряме й опосередковане запозичення, інтернаціоналізми.
9. Етимологія як розділ мовознавства.

Завдання

Випишіть у словник терміни та вивчіть їхню дефініцію:

Синоніми, синонімічний ряд, домінанта, абсолютні (повні) синонім, часткові синоніми, антонім, контрарні антоніми, комплементарні антоніми, контрадикторні антоніми, векторні антоніми, гіперо-гіпонімія, конверсія, конверсив, лексико-семантичне поле, професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми, евфемізми, термін, архаїзми, історизми, неологізми, матеріальне (лексичне) запозичення, калькування, інтернаціоналізми, етимологія.

Питання для самоконтролю

1. Що є основою лексико-семантичної системи мови?
2. Яке парадигматичне об'єднання слів називають семантичним полем?
3. Що таке сема?
4. Наведіть приклади родо-видових зв'язків між словами.
5. На які групи поділяють неповні синоніми?
6. У чому полягає сутність антонімів?
7. Чому деякі слова зазнають табування? Що таке евфемізми?
8. Наведіть приклади різних груп книжної лексики.
9. Які ознаки характерні для термінів?
10. Розкрийте причини історичних змін у лексиці.
11. Які слова називають архаїзмами? Яка відмінність між власне архаїзмами й історизмами? Охарактеризуйте групи лексичних архаїзмів.
12. Які слова називають неологізмами? Які різновиди неологізмів ви знаєте? Що таке авторські неологізми? Який ще існує термін для їх позначення?
13. Розкрийте причини лексичних запозичень. Опишіть шляхи та способи запозичень. Які мови є найпотужнішими джерелами лексичних запозичень?
14. Чому деякі слова зазнають табування? Що таке евфемізми?
15. Дайте визначення етимології.
16. Що розуміють під внутрішньою формою слова? Як називається втрата словом внутрішньої форми?
17. Як ви розумієте термін «наукова етимологія»?
18. Що таке народна (побутова) етимологія? Чим вона відрізняється від наукової етимології?

Література

Основна

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.

Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.

Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.

Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. – К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. – 112 с.

Додаткова:

Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.

Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: РАН, 1995. – 472с.

Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: «Наука», 1977. – 312.

Коваль А. П. Крилате слово. – К., 1983.

Лисиченко Л. А. Бесіди про рідне слово: Слово і його значення. – Харків, 1993.

Телия В. Н. Коннотативный аспект семантики номинативных единиц. – М., 1986.

Ужченко В. Д., Ужченко Д. В. Фразеологія сучасної української мови. – К.: Знання, 2007. – 494 с.

Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986.

Семінарське заняття № 7.

Граматика

План

1. Граматика. Об'єкт і розділи граматики.
2. Граматичне значення.
3. Граматична категорія.
4. Поняття морфеми.
5. Види морфем.
6. Частини мови. Критерії виділення частин мови.
7. Синтетичні способи вираження граматичних значень.
8. Аналітичні способи вираження граматичних значень.
9. Поняття словосполучення. Типи словосполучень.
10. Синтаксичні зв'язки слів.
11. Речення. Основні ознаки речення.
12. Актуальне членування речення.

Завдання

Випишіть у словник терміни та вивчіть їхню дефініцію:

Граматика, морфологія, синтаксис, дериватологія, граматичне значення, граматична категорія, граматичне значення, граматична форма, морфема, афікс, постфікс, інтерфікс, інфікс, циркумфікс, трансфікс, частини мови, словосполучення, валентність, узгодження, керування,

координація, прилягання, тяжіння, інкорпорація, замикання, ізафет, предикативність, модальність, речення, актуальне членування речення.

Питання для самоконтролю

1. Дайте визначення граматики.
2. З яких розділів складається граMATика? Дайте визначення цих розділів.
3. Що є предметом морфології і синтаксису?
4. Яке місце в структурі мови посідає граMATика? Обґрунтуйте свою відповідь.
5. Що таке граMATичне значення? Які типи граMATичних значень ви знаєте?
6. Дайте визначення граMATичної категорії. Як класифікують граMATичні категорії? Охарактеризуйте основні граMATичні категорії.
7. Дайте визначення морфеми й обґрунтуйте його.
8. Як ви розумієте вираз *варіювання морфеми*. Як називаються варіанти морфем?
9. Які типи значень властиві морфемам? Підкріпіть свою відповідь конкретними прикладами.
10. На які два види поділяються всі морфеми?
11. Назвіть різновиди сегментних морфем. До кожного різновиду наведіть приклади. Що таке суперсегментні морфеми?
12. Як називається розділ мовознавства, який вивчає морфеми? Назвіть основні проблеми цього розділу.
13. Що таке граMATична форма слова?
14. Наведіть приклади синтетичних і аналітичних форм слова. Прокоментуйте їх.
15. Що таке суплетивізм?
16. Що ви розумієте під способом вираження граMATичних значень?
17. Які способи вираження граMATичних значень називають синтетичними? Назвіть основні синтетичні способи вираження граMATичних значень.
18. Опишіть усі різновиди афіксального способу вираження граMATичних значень. До кожного з них наведіть приклади.
19. Чим відрізняється фузія від аглютинації?
20. Назвіть випадки використання суплетивізму для вираження граMATичних значень в українській та іноземній мові, яку ви вивчаєте.
21. Які аналітичні способи вираження граMATичних значень вам відомі? Розкажіть про них і наведіть приклади.
22. Які аналітичні способи вираження граMATичних значень поширені в іноземній мові, яку ви вивчаєте?
23. Дайте визначення частин мови. Які основні критерії виділення частин мови ви знаєте? Розкрийте зміст кожного критерію.
24. Які допоміжні критерії використовують для визначення слів за частинами мови? У чому полягає проблема провідного критерію?
25. Чи можна один і той самий критерій використовувати як провідний для класифікації слів за частинами мови в різних мовах? Обґрунтуйте свою

відповідь.

26. Чи можливо побудувати однакову для всіх мов систему частин мови? Обґрунтуйте свою відповідь.
27. Охарактеризуйте частини мови, вказуючи на їх основні ознаки.
28. Яку синтаксичну конструкцію називають словосполученням?
29. Поясніть, що таке валентність. Як валентність реалізується у побудові словосполучень і речень?
30. На які групи поділяються словосполучення за структурою?
31. Назвіть основні види словосполучень за характером виражених у них синтаксичних відношень.
32. Назвіть синтаксичні зв'язки між словами у словосполученні та реченні, які існують у мовах світу. Скажіть, у яких мовах поширені ті чи інші засоби синтаксичного зв'язку.
33. Наведіть відомі вам визначення речення і зіставте їх. Які аспекти і властивості речення в них відбиті?
34. Назвіть основні властивості речення, які його відрізняють від інших структурних одиниць мови. Розкажіть про співвідношення речення і судження.
35. Які два аспекти виділяють у реченні? Яким терміном називають речення, коли його розглядають як одиницю мовлення?
36. Назвіть граматичні ознаки речення. Поясніть, що таке предикативність, із яких елементів вона складається і якими засобами виражається.
37. Яка роль інтонації в оформленні речення?
38. Що таке комунікативний тип речення? Які комунікативні типи речень ви знаєте?
39. На які типи поділяються речення за структурою? Назвіть структурні типи простого речення.
40. У чому різниця між односкладними і двоскладними реченнями?
41. Що таке структурна схема речення?
42. Поясніть, що таке актуальне членування речення.

Література

Основна

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.

Додаткова

- Вихованець І.Р. У світі граматики. — К., 1987.
Вихованець І.Р. Частини мови в семантико-граматичному аспекті. — К., 1988.

Вихованець І.Р., Городенська К.Г., Русанівський В.М. Семантико-синтаксична структура речення. – К., 1983.

Клименко Н.Ф. Основи морфеміки сучасної української мови. – К., 1998.

VI. ЗАВДАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ З БЛОКУ НАВЧАЛЬНИХ ДИСЦИПЛІН «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»

Тема 1. Я – студент-грінченківець

Опрацюйте за навчальним посібником «Я – студент» теми «Мій університет» (стор. 5–40), «Я – студент-грінченківець» (стор. 47–69).

Тема 2. Особливості системи вищої освіти України

Опрацюйте за навчальним посібником «Я – студент» тему «Я навчаюся за кредитно-модульною системою» (стор. 79–97).

Проаналізуйте нормативні документи, що регулюють навчання студентів у вищих навчальних закладах, і визначте основні права та обов'язки студентів.

Тема 3. На шляху самовдосконалення й саморозвитку

Опрацюйте за навчальним посібником «Я – студент» теми «Як мені краще організувати навчання» (стор. 101–123), «Я – в інформаційному середовищі університету» (стор. 143–158).

ЛІДЕРСТВО СЛУЖІННЯ

Змістовий модуль І.

Тема 1. Університет та його роль у розвитку лідерства

Створити завдання до квесту «Чим особливий наш Університет?»

Тема 2. Лідерство

Написати есе про особистість-справжнього лідера

Тема 3. Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння

Провести анкетування у соціальних мережах про типи розв'язання конфліктів

Тема 4. Лідерський спадок

Проаналізувати, що стало важливим при вивченні модуля «Лідерство служіння»

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Змістовий модуль І.

Літературознавство як наука про літературу

Тема 1. Літературознавство як наука

1. **Написати анотацію та рецензію** на одну з прочитаних статей літературознавчої проблематики з електронного видання «Синопис: текст, контекст, медіа»: <http://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis>
2. **Ознайомитися** зі структурою, публікаціями альманаху «ЛітАкцент»: <http://litakcent.com/>.
3. **Опрацювати (на вибір)** літературно-критичну статтю написану в 2014–2015 рр.

Тема 2. Література як мистецтво слова

1. **Обрати** один із запропонованих нижче творів і **відповісти на питання**: *Чому твори називаються або мають підзаголовок «акварель» чи «етюд»? З якою художньою метою, на Вашу думку, у новелах залучено прийоми живопису та музики? Доведіть це прикладами з тексту.*

М. Коцюбинський «На камені»

М. Коцюбинський «Цвіт яблуні», «Невідомий»

В. Стефаник «Дорога»

Г. Хоткевич «Гірські акварелі» (з циклу один твір на вибір)

М. Хвильовий «Сині етюди»

Гр. Тютюнник «Три зозулі з поклоном».

Тема 3. Художній образ як універсальний компонент літературного твору

1. **Обрати** один із творів (новелу чи оповідання) В. Стефаника, М. Черемшини, Л. Мартовича, О. Кобилянської, М. Коцюбинського, М. Яцківа, С. Васильченка, В. Винниченка, М. Хвильового, В. Підмогильного, Ю. Яновського, О. Довженка, Гр. Тютюнника, О. Гончара і **визначити** роль наявних у них засобів створення образів-персонажів у розкритті теми, проблематики.

Змістовий модуль II.

Поетика літературного твору та літературного процесу

Тема 4. Поетика літературного твору. Змістові та формальні компоненти художнього твору

1. **Дібрати** по два поетичні тексти (індивідуально) (1 – зразок традиційної лірики, 1 – модерністичний або авангардний текст) і **проаналізувати** їх за планом.

Тема 5. Сюжет і композиція художнього твору

1. **Дібрати** по два тексти (індивідуально) (1 – зразок традиційної лірики, 1 – модерністичний або авангардний текст) і **проаналізувати** їх за планом.

Тема 6. Мова художнього твору

1. Термінологічний практикум. Знати визначення понять, уміти навести приклади (бажано укласти міні-словник літературознавих термінів):

епітет, порівняння, метафора, метонімія, перифраз, синекдоха, алегорія, символ, гіпербола, літота, оксиморон, градація, антитеза, синтаксичний паралелізм, плеоназм, тавтологія, анаколүф, полісиндетон, асиндетон, еліпсис, інверсія, апосіопеза, анафора, епіфора, риторичні фігури.

Тема 7. Версифікаційні особливості художнього тексту

1. Дібрати по два поетичні тексти (індивідуально) (1 – зразок традиційної лірики, 1 – модерністичний або авангардний текст) і **проаналізувати** їх за планом.

Тема 8. Роди і жанри літератури

1. Обрати один із творів (на вибір студента) епічного роду й аргументовано визначити його жанрову приналежність.

2. Термінологічний практикум. Знати визначення понять, уміти навести приклади (бажано укласти міні-словник літературознавих термінів): *поетика, жанр. Рід літератури. Епос як рід літератури. Жанри епосу. Драма як рід літератури. Жанри драми. Лірика як рід літератури. Жанри лірики. Суміжні змістоформи (жанри мішаної форми). Роман, повість, оповідання, новела, комедія, трагедія, драма, ліро-епічна поема, балада, співомовка, щоденник, мемуари, казка, легенда, утопія, антиутопія, міф.*

Тема 9. Художні напрями, течії, школи

1. Термінологічний практикум. Знати визначення понять, уміти навести приклади (бажано укласти міні-словник літературознавих термінів):

Бароко, сентименталізм, романтизм, неоромантизм, античний реалізм, класицизм, просвітницький реалізм, реалізм, натуралізм, модернізм, постмодернізм.

2. Літературознавча конференція «Від бароко до постмодернізму» – колективне завдання (виконується в мікрогрупах до п'яти студентів).

План презентації монографії

- *Короткі відомості про автора*
- *Окреслення наукової проблеми, якій присвячена монографія*
- *Зміст і структура видання*
- *Огляд розділів монографії*
- *Характеристика технічних аспектів видання (шрифт, обкладинка, інформаційно-довідковий апарат, бібліографія, ілюстрації тощо)*
- *Дискусійні питання монографії. Проблемність викладу, складність/доступність сприйняття*
- *Перспектива подальшої розробки цієї наукової проблеми.*

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

Змістовий модуль I.

Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови

Тема 1: Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства як навчальна дисципліна»

Завдання:

1. Самостійно опрацювати і законспектувати питання «Методи лінгвістичних досліджень». Навести мовні приклади, що ілюструють описовий, порівняльно-історичний, зіставний та структурний методи.

Література

Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.

Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.

Маслов Ю.С. Введение в языкознание. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.

Реформатский А.А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.

Тема 2: Природа, сутність, функції та будова мови

Завдання:

1. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *мова, мислення, акумулятивна функція мови, волюнтативна функція мови, емотивна функція мови, естетична функція мови, когнітивна функція мови, комунікативна функція мови, метамовна функція мови, мислетворча функція мови, літературна мова, діалект, мовна політика, мислення, чуттєво-образне мислення, технічне мислення, поняттєве мислення, знак, семіотика, паралінгвістика, мовлення, система, структура, синхронія, діахронія, ієрархічні відношення, парадигматичні відношення, синтагматичні відношення.*
2. Виписати приклади парадигматичних і синтагматичних відношень між одиницями різних мовних рівнів.

Література

Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.

Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008. — 368 с.

Маслов Ю.С. Введение в языкознание. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.

Реформатский А.А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.

Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. — К.: Вища школа. — 1985. — 360с.

Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. — М.: Советская энциклопедия, 1990. — 683с.

Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

Тема 3: Мови світу, їх вивчення та класифікація

Завдання:

1. Назвати мови, найпоширеніші у кожній частині світу. Схарактеризувати за генеалогічною класифікацією мови, які вивчаєте або вивчали.
2. Визначити, до яких сімей, груп і підгруп належать такі мови: санскрит, баскська, японська, українська, італійська, ірландська, угорська, фінська, португальська, датська, польська, турецька, циганська, румунська, арабська, албанська, чукотська, англійська, іспанська, французька, китайська, чеська, вірменська, литовська, македонська?
3. Визначити, який тип переважає у мовах індоєвропейської мовної сім'ї, семіто-хамітської мовної сім'ї, тюркської мовної сім'ї, фіно-угорської мовної сім'ї, китайсько-тибетської мовної сім'ї.

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.

Тема 4: Походження і розвиток мов

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Проблема походження мови. Гіпотези про походження мови.
2. Закономірності розвитку мов (зовнішні і внутрішні причини мовних змін; специфіка розвитку різних рівнів мовної структури).
3. Особливості контактування мов (диференціація та інтеграція; піджини і креольські мови; субстрат і суперстрат).
4. Розвиток і функціонування мов у різні історичні епохи.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *світова (міжнародна) мова, державна мова, мова піджин, креольська мова, штучна мова, літературна мова, субстрат, супер страт.*

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.

- Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. — К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
- Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

Змістовий модуль II.

Структурні елементи мовної системи

Тема 5: Фонетика і фонологія

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Артикуляційна класифікація звуків.
2. Фонетичне членування мовленнєвого потоку: фраза, такт, склад.
3. Просодичні засоби мовлення. Наголос та інтонація.
4. Мова і письмо. Етапи розвитку письма.
5. Графіка. Орфографія. Основні принципи правопису.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *фонетика, звук, акустика, артикуляція, мовленнєвий апарат, екскурсія, рекурсія, тон, шум, висота звука, довгота звука, основний тон, обертони, тембр, голосні звуки, приголосні звуки, ряд і піднесення голосних, проривні, щільні (фрикативні), африкативні, носові, бокові, дрижачі, губні, передньо- (середньо-, задньо-) язикові, шумні, сонорні, палаталізовані приголосні звуки;*

склад, фонетичне слово, такт, синтагма, фонетична фраза, наголос, інтонація;

позиційні фонетичні процеси, комбінаторні фонетичні процеси, редуція, акомодация, асиміляція, гаплогія, епентеза, протеза, метатеза, дієреза, фонетичні історичні чергування;

фонологія, фонема, алофон, варіант фонем, варіація фонем, привативна фонемна опозиція, еквіполентна фонемна опозиція, градуальна фонемна опозиція;

ніктографія, ідеографія, фонографія, палеографія, графіка, орфографія.

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. — К.: Вища школа. – 1985. – 360с.

Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.

Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

Тема 6: Лексикологія. Слово як основна одиниця мови

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Омонімія. Суміжні з омонімією явища.
2. Фразеологія як розділ лексикології. Фразеологізм. Основні ознаки фразеологізму.
3. Класифікація фразеологізмів.
4. Лексикографія. Енциклопедичні й лінгвістичні словники.
5. Одномовні і багатомовні словники.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *лексикологія, семасіологія, ономасіологія, етимологія, фразеологія, ономастика, антропоніміка, топоніміка, лексикографія, слово, лексема, лексико-семантичний варіант, лексичне значення, денотативне значення, конотативне значення, контекстуальне значення, пряме значення, переносне значення, вільне значення, фразеологічно зв'язане значення, синтаксично зумовлене значення, конструктивно зумовлене значення, полісемія, метафора, метонімія, синекдоха, омоніми, омоформи, омофони, омографи, фразеологізм, фразеологічні зрощення, фразеологічні єдності, фразеологічні сполучення, фразеологічні вирази.*

Література

Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.

Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: «Наука», 1977. – 312.

Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.

Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.

Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.

Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.

Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. — К.: Вища школа. – 1985. – 360с.

Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.

Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986.

Тема 7: Лексико-семантична система мови. Історичні зміни словникового складу мови

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Синонімія.
2. Антонімія.
3. Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія.
4. Лексико-семантичне поле.
5. Активна і пасивна лексика (професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми, евфемізми).
6. Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми, історизми й неологізми.
7. Запозичення (матеріальне (лексичне) запозичення) і калькування, пряме й опосередковане запозичення, інтернаціоналізми.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *синоніми, синонімічний ряд, домінанта, абсолютні (повні) синоніми, часткові синоніми, антоніми, контрарні антоніми, комплементарні антоніми, контрадикторні антоніми, векторні антоніми, гіперо-гіпонімія, конверсія, конверсиви, лексико-семантичне поле, професіоналізми, діалектизми, екзотизми, жаргонізми, арготизми, евфемізми, термін, архаїзми, історизми, неологізми, матеріальне (лексичне) запозичення, калькування, інтернаціоналізми, етимологія.*

Література

- Алефіренко М. Ф. Теоретичні питання фразеології. – Харків, 1987.
- Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. – М.: РАН, 1995. – 472с.
- Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. – М.: «Наука», 1977. – 312.
- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
- Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
- Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
- Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
- Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. — К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
- Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
- Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.
- Уфимцева А. А. Лексическое значение. – М., 1986.

Тема 8: Граматика

Завдання:

I. Самостійно опрацювати питання:

1. Види морфем.
2. Частини мови. Критерії виділення частин мови.
3. Поняття словосполучення. Типи словосполучень.
4. Синтаксичні зв'язки слів.

II. Користуючись словниками лінгвістичних термінів, з'ясувати дефініції термінів: *граматика, морфологія, синтаксис, дериватологія, граматичне значення, граматична категорія, граматичне значення, граматична форма, морфема, афікс, постфікс, інтерфікс, інфікс, циркумфікс, трансфікс, частини мови, словосполучення, валентність, узгодження, керування, координація, прилягання, тяжіння, інкорпорація, замикання, ізафет, предикативність, модальність, речення, актуальне членування речення.*

Література

- Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2006. – 336 с.
Кочерган М. П. Вступ до мовознавства. – К.: ВЦ «Академія», 2008. – 368 с.
Маслов Ю.С. Введение в языкознание. – СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. – 304 с.
Реформатский А.А. Введение в языковедение. – М.: Аспект Пресс, 2007. – 536 с.
Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. — К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

Таблиця 6.1.1

КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА З МОДУЛЯ «Я - СТУДЕНТ» БЛОКУ «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I		
Мій Університет. Я – студент-грінченківець	модульний контроль	5
Організація освітнього процесу	модульний контроль	5
Методи і прийоми роботи з інформацією. Я в інформаційному просторі	модульний контроль	5

На шляху самовдосконалення й саморозвитку	модульний контроль	5
<i>Разом: 14 год.</i>	<i>Разом: 20 балів</i>	

9.

Таблиця 6.1.2

**КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА З МОДУЛЯ
«ЛІДЕРСТВО СЛУЖІННЯ» БЛОКУ «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»**

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали
Змістовий модуль I		
Університет та його роль у розвитку лідерства	модульний контроль	5
Лідерство	модульний контроль	5
Конфлікти та способи їх розв'язання з позицій лідерства служіння	модульний контроль	5
Лідерський спадок	модульний контроль	5
<i>Разом: 14 год.</i>	<i>Разом: 20 балів</i>	

Таблиця 6.1.3

**VI. КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА
З МОДУЛЯ «ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА» БЛОКУ
«УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»**

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I. Літературознавство як наука про літературу			
Тема 1. Літературознавство як наука (4 год.)	Семінарське заняття, конспект, написання рецензії та анотації,	5	III

	модульний контроль, підсумкове тестування		
Тема 2. Література як мистецтво слова (4 год.)	Творче завдання, модульний контроль, підсумкове тестування	5	IV
Тема 3. Художній образ як універсальний компонент літературного твору (4 год.)	Творче завдання модульний контроль, підсумкове тестування	5	V- VI
Разом за змістовий модуль: 15 балів			
Змістовий модуль II. Структурні елементи мовної системи			
Тема 4. Поетика літературного твору. Змістові та формальні компоненти художнього твору (2 год.)	Семінарське заняття, конспект, аналіз тексту, модульний контроль, підсумкове тестування	5	VI- VII
Тема 5. Сюжет і композиція художнього твору (2 год.)	Конспект, аналіз текстів, модульний контроль, підсумкове тестування	5	VII- VIII
Тема 6. Мова художнього твору (4 год.)	Термінологічний практикум (словник літературознавчих термінів), модульний контроль, підсумкове тестування	5	VIII-IX
Тема 7. Версифікаційні особливості художнього тексту (2 год.)	Семінарське заняття, Аналіз текстів, модульний контроль, підсумкове тестування	5	IX-X
Тема 8. Роди і жанри літератури (4 год.)	Індивідуальне дослідницьке завдання, термінологічний практикум (словник літературознавчих термінів), модульний контроль, підсумкове тестування	5	X-XI
Тема 9. Художні напрями, течії, школи (2 год.)	Коллективне дослідницьке завдання, термінологічний практикум (словник літературознавчих	5*2	XI-XII

	термінів), модульний контроль, підсумкове тестування		
	Разом за змістовий модуль: 35 балів		
<i>Разом: 28 год.</i>	<i>Разом: 50 балів</i>		

Таблиця 6.1.4

**КАРТА САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТА
З МОДУЛЯ «ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА» БЛОКУ
«УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»**

Змістовий модуль та теми курсу	Академічний контроль	Бали	Термін виконання (тижні)
Змістовий модуль I.			
Загальні питання мовознавства. Походження і розвиток мови			
Тема 1. Мовознавство як наука. «Вступ до мовознавства» як навчальна дисципліна (1 год.)	Семінарське заняття, конспект, модульний контроль, залік	5	I-II
Тема 2. Природа, сутність, функції та будова мови (3 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	III-IV
Тема 3. Мови світу, їх вивчення та класифікація (3 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	V-VI
Тема 4. Походження і розвиток мов (3 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5*2	VII-VIII
Разом за змістовий модуль: 25 балів			
Змістовий модуль II. Структурні елементи мовної системи			
Тема 5. Фонетика і фонологія (4 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	IX-X
Тема 6. Лексикологія. Слово як основна одиниця мови (4 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник	5	X-XI

год.)	лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік		
Тема 7. Лексико-семантична система мови. Історичні зміни словникового складу мови (6 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5*2	XI-XII
Тема 8. Граматика (4 год.)	Семінарське заняття, конспект, словник лінгвістичних термінів, модульний контроль, залік	5	XIII-XV
	Разом за змістовий модуль: 25 балів		
<i>Разом: 28 год.</i>	<i>Разом: 50 балів</i>		

VII. СИСТЕМА ПОТОЧНОГО І ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ ЗНАНЬ

Навчальні досягнення студентів із блоку дисциплін «Університетські студії» оцінюються за модульно-рейтинговою системою, в основу якої покладено принцип поопераційної звітності, обов'язковості модульного контролю, накопичувальної системи оцінювання рівня знань, умінь та навичок з кожної дисципліни блоку; розширення кількості підсумкових балів до 100.

Вивчення студентами навчальної дисципліни «Університетські студії» завершується підсумковим контролем – заліком за результатами засвоєння всіх чотирьох змістових модулів – «Я – студент», «Лідерство служіння», «Вступ до мовознавства», «Вступ до літературознавства».

Контроль успішності студентів з урахуванням поточного і підсумкового оцінювання здійснюється відповідно до навчально-методичної карти, де зазначено види.

Систему рейтингових балів для різних видів контролю та порядок їх переведення у національну (4-бальну) та європейську (ECTS) шкалу подано у табл. 7.1, табл. 7.2.

Таблиця 7.1

Розрахунок рейтингових балів за видами поточного (модульного) контролю.

№	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1		
2	Відвідування семінарських занять	1		
3.	Виконання завдання з самостійної роботи (домашнього завдання)	5		
4	Робота на семінарському занятті	10		
6.	Модульна контрольна робота	25		
Максимальна кількість балів з дисциплін блоку «Університетські студії»: «Я - студент» – 122 «Лідерство служіння» – 122 «Вступ до літературознавства» – 160 (коефіцієнт 160:100=1,6) «Вступ до мовознавства» – (коефіцієнт 184:100= 1,84)				

Таблиця 8.1.1

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю
зі змістового модуля «Лідерство служіння»**

№ п/п	Вид діяльності	Кількість рейтингових балів
1.	Тренінгові заняття	77
2	Модульна контрольна робота	25
3	Самостійна робота	20
Підсумковий рейтинговий бал		122
Коефіцієнт		25/122=0,2

Таблиця 8.1.2

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю
зі змістового модуля «Вступ до літературознавства»**

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	5	5
2.	Відвідування практичних (семінарських занять)	1	5	5
3.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	8	40
4.	Робота на семінарському занятті, в т. ч. дискусія, доповідь, виступ, повідомлення	10	5	50
5.	Модульна контрольна робота	25	2	50
6.	Підсумкове тестування	10	1	10
7.	Залік	-	-	-
Максимальна кількість балів: 160				
Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів 160/100=1,6				

Таблиця 8.1.3

**Розрахунок рейтингових балів
за видами поточного (модульного) контролю
зі змістового модуля «Вступ до мовознавства»**

№ з/п	Вид діяльності	Кількість балів за одиницю	Кількість одиниць до розрахунку	Всього
1.	Відвідування лекцій	1	7	7
2.	Відвідування практичних (семінарських занять)	1	7	7
3.	Виконання завдання з самостійної роботи	5	10	50
4.	Робота на семінарському занятті, в т. ч. дискусія, доповідь, виступ, повідомлення	10	7	70
5.	Модульна контрольна робота	25	2	50
6.	Залік	-	-	-
Максимальна кількість балів: 184				
Коефіцієнт розрахунку рейтингових балів $184/100=1,84$				

У процесі оцінювання навчальних досягнень студентів застосовуються такі методи:

➤ **Методи усного контролю:** індивідуальне опитування, фронтальне опитування, співбесіда

➤ **Методи письмового контролю:** модульне письмове тестування; творчі, дослідницькі завдання (домашні й аудиторні).

10.

➤ **Методи самоконтролю:** уміння самостійно оцінювати свої знання, самоаналіз.

Модульний контроль з здійснюється через розробку проекту.

Проект спрямований на застосування навичок, набуток протягом курсу, а також демонстрацію принципів лідерства служіння. Робота може виконуватись як індивідуально, так і всією групою (за бажанням студенти можуть об'єднуватись у міні-групи). Головним завданням проекту має бути подолання певних проблем, що існують у громаді (група, Інститут, Університет, мешканці району, міста тощо).

В описі проекту має бути зазначено:

- ✓ назва проекту;
- ✓ мета (основна ідея, яку учасники намагатимуться втілити у життя);
- ✓ актуальність (стан проблеми, на розв'язання якої направлений проект, яким чином ситуація впливає на певну соціальну групу та суспільство загалом);

- ✓ результати (досягнення на кожному етапі проекту);
- ✓ цільова група (категорія людей, чиє життя покращиться у результаті втілення проекту);
- ✓ завдання (основні кроки, спрямовані на досягнення мети проекту);
- ✓ план реалізації (план-графік запланованих заходів);
- ✓ бюджет (основні витрати, які необхідні для реалізації проекту);
- ✓ подальший розвиток проекту (перспективні напрями діяльності після реалізації проекту).

Таблиця 8.2

Порядок переведення рейтингових показників успішності у європейські оцінки ECTS

Рейтингова оцінка	Оцінка за стобальною шкалою	Значення оцінки
A	90-100 балів	Відмінно — відмінний рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу з, можливими, незначними недоліками
B	82-89 балів	Дуже добре — достатньо високий рівень знань (умінь) у межах обов'язкового матеріалу без суттєвих грубих помилок
C	75-81 балів	Добре — в цілому добрий рівень знань (умінь) з незначною кількістю помилок
D	69-74 балів	Задовільно — посередній рівень знань (умінь) із значною кількістю недоліків, достатній для подальшого навчання або професійної діяльності
E	60-68 балів	Достатньо — мінімально можливий допустимий рівень знань (умінь)
FX	35-59 балів	Незадовільно з можливістю повторного складання — незадовільний рівень знань, з можливістю повторного перескладання за умови належного самостійного доопрацювання
F	1-34 балів	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням курсу — досить низький рівень знань (умінь), що вимагає повторного вивчення дисципліни

Таблиця 8.3

Загальні критерії оцінювання навчальних досягнень студентів

Оцінка	Критерії оцінювання
«Відмінно»	ставиться за повні та міцні знання матеріалу в заданому обсязі,

	вміння вільно виконувати практичні завдання, передбачені навчальною програмою; за знання основної та додаткової літератури; за вияв креативності у розумінні і творчому використанні набутих знань та умінь.
«добре»	ставиться за вияв студентом повних, систематичних знань із дисципліни, успішне виконання практичних завдань, засвоєння основної та додаткової літератури, здатність до самостійного поповнення та оновлення знань. Але у відповіді студента наявні незначні помилки.
«задовільно»	ставиться за вияв знання основного навчального матеріалу в обсязі, достатньому для подальшого навчання і майбутньої фахової діяльності, поверхову обізнаність з основною і додатковою літературою, передбаченою навчальною програмою; можливі суттєві помилки у виконанні практичних завдань, але студент спроможний усунути їх із допомогою викладача.
«незадовільно»	виставляється студентові, відповідь якого під час відтворення основного програмового матеріалу поверхова, фрагментарна, що зумовлюється початковими уявленнями про предмет вивчення. Таким чином, оцінка «незадовільно» ставиться студентові, який неспроможний до навчання чи виконання фахової діяльності після закінчення ВНЗ без повторного навчання за програмою відповідної дисципліни.

Модульний контроль знань студентів здійснюється після завершення вивчення навчального матеріалу модуля.

VIII. МЕТОДИ НАВЧАННЯ

I. Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності

1) За джерелом інформації:

- *Словесні:* лекція (традиційна, проблемна, лекція-прес-конференція) із застосуванням комп'ютерних інформаційних технологій (PowerPoint – Презентація), семінари, пояснення, розповідь, бесіда.
- *Наочні:* спостереження, ілюстрація, демонстрація.
- *Практичні:* вправи.

2) За логікою передачі і сприймання навчальної інформації: індуктивні, дедуктивні, аналітичні, синтетичні.

3) За ступенем самостійності мислення: репродуктивні, пошукові, дослідницькі.

4) За ступенем керування навчальною діяльністю: під керівництвом викладача; самостійна робота студентів: з книгою; виконання колективних та індивідуальних творчих і науково-дослідних завдань.

II. Методи стимулювання інтересу до навчання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

1) Методи стимулювання інтересу до навчання: навчальні дискусії; створення ситуації пізнавальної новизни; створення ситуацій зацікавленості (метод цікавих аналогій тощо).

ІХ. МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ КУРСУ

- ✓ опорні конспекти лекцій;
- ✓ теоретичні літературознавчі й лінгвістичні дослідження;
- ✓ робоча навчальна програма;
- ✓ практичні завдання;
- ✓ навчальний посібник «Я – студент»;
- ✓ засоби підсумкового контролю;
- ✓ робочий зошит.

Х. ТЕОРЕТИЧНІ ПИТАННЯ ДО КУРСУ «УНІВЕРСИТЕТСЬКІ СТУДІЇ»

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

1. Літературознавство як наука.
2. Специфіка літератури як виду мистецтва
3. Характеристика теорії літератури, історії літератури та літературної критики як провідні галузі літературознавства
4. Літературознавство доби Античності
5. Становлення науки про літературу.
6. Функція слова як першоелемента образного світосприйняття
7. Образність літератури.
8. Художній образ як мистецька категорія.
9. Поетика в системі аналізу художнього твору.
10. Міфопоетичне мислення письменника.
11. Міф в системі художньої творчості.
12. Класифікація художніх образів.
13. Символ і алегорія
14. Поняття цілісності художнього твору.
15. Зміст і форма художнього твору
16. Компоненти художньої форми
17. Композиція художнього твору.
18. Сюжет і фабула.
19. Система образів в епічному творі.
20. Позасюжетні і позафабульні елементи тексту
21. Стилїстичні фігури в тексті.
22. Поетичний синтаксис і його художні функції.
23. Конфлікт і його типи
24. Художня деталь, її функції у творі
25. Сюжет, елементи сюжету
26. Композиція і архітектоніка
27. Основи поділу літератури на роди
28. Епос як рід літератури
29. Лірика як рід літератури
30. Проблема ліричного героя в поезії
31. Драма як рід літератури
32. Жанри епосу. Генезис і родові ознаки
33. Жанри лірики. Генезис і родові ознаки
34. Специфіка віршованої мови.
35. Основні системи віршування
36. Рими. Види рим, способи римування.
37. Білий вірш. Верлібр
38. Строфа. Види строфічної будови віршів.

39. Типологія віршових розмірів
40. Класична строфіка. Сонет. Вінок сонетів
41. Стиль як літературознавча категорія
42. Компоненти художнього змісту
43. Жанри драми.
44. Міжродові утворення. Ліро-епос.
45. Художні тропи. Метафора. Метонімія. Їх ідейно-естетична роль.
46. Художні тропи. Гіпербола. Оксиморон. Їх ідейно-естетична роль.
47. Історичний характер розвитку літератури. Поняття про художній прогрес
48. Поняття індивідуальний стиль письменника
49. Зовнішні і внутрішні фактори розвитку літературного процесу
50. Автор і читач як суб'єкти літературного процесу
51. Літературний напрям, течія, стиль.
52. Традиції і новаторство в літературі
53. Бароко, його особливості й історична доля
54. Класицизм, його основні принципи. Поділ жанрів на «високі» й «низькі»
55. Сентименталізм. Його особливості та історична доля.
56. Романтизм. Основні особливості та історична доля.
57. Реалізм, основні його риси
58. Модернізм. Основні течії модернізму
59. Постмодернізм як мистецьке явище
60. Критерії художності літературного твору

ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА

1. Мовознавство як наука.
2. Зміст і основні завдання курсу «Вступ до мовознавства».
3. Місце мовознавства в системі наук.
4. Методи лінгвістичних досліджень.
5. Природа і сутність мови.
6. Основні функції мови.
7. Мова і суспільство.
8. Знаковий характер мови.
9. Мова і мислення.
10. Мова і мовлення.
11. Система і структура мови. Основні одиниці мови та їхні функції.
12. Синхронія і діахронія.
13. Походження мови. Гіпотези про походження мови.
14. Закономірності розвитку мов.
15. Літературна мова, її основні ознаки.
16. Загальна характеристика мов світу.

17. Типологічна класифікація мов.
18. Порівняльне вивчення мов.
19. Генеалогічна класифікація мов.
20. Фонетика як лінгвістична дисципліна. Три аспекти вивчення звуків.
21. Класифікація звуків. Голосні та приголосні звуки.
22. Фонетичне членування мовленнєвого потоку.
23. Склад. Основні теорії складу.
24. Просодичні засоби мовлення. Наголос та інтонація.
25. Позиційні фонетичні зміни.
26. Комбінаторні фонетичні зміни.
27. Поняття фонем. Фонологічна система.
28. Мова і письмо. Етапи розвитку письма.
29. Графіка. Орфографія. Основні принципи правопису.
30. Лексикологія як розділ мовознавства.
31. Слово як одиниця мови. Слово і лексема.
32. Поняття лексичного значення. Три типи відношень слова (предметний, поняттєвий, лінгвальний).
33. Типи лексичних значень за характером відношення до позначуваного об'єкта та за синтагматичною зумовленістю.
34. Поняття полісемії.
35. Типи перенесення значення. Метафора і метонімія.
36. Омоніми. Суміжні з омонімією явища.
37. Синоніми. Класифікація синонімів.
38. Антоніми. Класифікація антонімів.
39. Гіперо-гіпонімія і лексична конверсія.
40. Лексико-семантична система мови. Парадигматичні та синтагматичні відношення у лексикології.
41. Лексико-семантичне поле.
42. Типи слів за сферою вживання. Активна і пасивна лексика.
43. Етимологія як розділ мовознавства.
44. Причини історичних змін у лексиці. Архаїзми, історизми, неологізми.
45. Запозичення. Різновиди запозичень.
46. Термін. Основні ознаки терміна.
47. Лексикографія. Основні типи словників.
48. Фразеологія як розділ лексикології.
49. Поняття фразеологізму. Типи фразеологічних одиниць.
50. Граматика. Граматичні рівні мови.
51. Граматичне значення.
52. Граматична категорія.
53. Поняття морфеми. Види морфем.
54. Синтетичні способи вираження граматичних значень.
55. Аналітичні способи вираження граматичних значень.
56. Частини мови. Критерії виділення частин мови.
57. Словосполучення. Типи словосполучень.

58. Синтаксичні зв'язки слів.
59. Речення та його ознаки.
60. Актуальне членування речення.

XI. РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА **ВСТУП ДО МОВОЗНАВСТВА**

Основна

1. Карпенко Ю. О. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2006. — 336 с.
2. Кочерган М.П. Вступ до мовознавства. — К.: ВЦ «Академія», 2008.—368 с.
3. Маслов Ю.С. Введение в языкознание. — СПб.: Филол. Ф-т СПбГУ; М.: ИЦ «Академия», 2007. — 304 с.
4. Реформатский А.А. Введение в языковедение. — М.: Аспект Пресс, 2007. — 536 с.
5. Ющук І.П. Лекції зі вступу до мовознавства. — К.: Міжнар. ін-т лінгвістики і права, 1992. — 112 с.

Додаткова

1. Апресян Ю.Д. Исследования по семантике и лексикографии. Т. I: Парадигматика. — М.: Языки славянских культур, 2009. — 568с.
2. Апресян Ю.Д. Лексическая семантика. Синонимические средства языка. — М.: РАН, 1995. — 472с.
3. Арутюнова Н.Д. Язык и мир человека. — М.: Языки русской культуры, 1999. — 896 с.
4. Белецкий А.А. Лексикология и теория языкознания (ономастика). — К.: Изд-во Киев. ун-та, 1972. — 209 с.
5. Бенвенист Э. Классификация языков // Новое в лингвистике. — Вып.3 — М., 1963. — с.36-59
6. Білецький А.О. Про мову і мовознавство. — К.: АртЕк, 1996 — 224 с.
7. Бондарко Л.В., Вербицкая Л.А., Гордина М.В. Основы общей фонетики. — Сп.: СПбГУ, 1991. — 152с.
8. Будагов Р.А. Введение в науку языке. — М.: Добросвет - 2000, 2002. — 544с.
9. Будагов Р.А. Слово и его значение. — М.: Добросвет - 2000, 2003. — 64с.
10. Булаховский Л.А. Введение в языкознание. - М.: Политиздат, 1953. — 458с.
11. Виноградов В.В. Избранные труды. Лексикология и лексикография. — М.: «Наука», 1977. — 312 с..
12. Головин Б.Н. Введение в языкознание. — М.: Высшая школа, 1983. — 231с.
13. Гумбольдт В. Избранные труды по языкознанию. — М.: Прогресс, 1984. — 398с.
14. Доленко М.Т. Вступ до мовознавства: Збірник вправ і завдань. — К. : Вища школа, 1975. - 151 с.

15. Донець С. Л., Мацько Л. І. Вступ до мовознавства: Практикум. – К.: Вища школа. – 1989. – 183 с.
16. Дорошенко С. І., Дудик П. С. Вступ до мовознавства: Навчальний посібник. — К.: Вища школа, 1974. – 296с.
17. Журавлев В. К. Внешние и внутренние факторы языковой эволюции. — М.: Наука, 1982. – 328 с.
18. Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – М.: Высшая школа, 1979. – 312с.
19. Зиндер Л.Р. Учение о фонеме // Зиндер Л.Р. Общая фонетика. – М.: Высшая школа, 1979. – с.36-85.
20. Іванишин В., Радевич-Винницький Я. Мова і нація: Тези про місце і роль мови в національному відродженні України. – Дрогобич: Відродження, 1994. – 217с.
21. Іванов В.В. Генеалогическая классификация языков и понятий языкового родства. – М., 1954.
22. Камчатнов А.М., Николина М.А. Введение в языкознание. – М.: Флинта Наука, 1998. – 232с.
23. Кисленко Ю.І. Системна організація мови. – К. : Український літопис, 1997. – 217с.
24. Климов Г.А. Фонема и морфема: К проблеме лингвистических единиц. – М.: Либроком, 2009г. – 128с.
25. Кодухов В.И. Введение в языкознание – М.: Просвещение, 1987. – 286 с.
26. Корнилов О.А. Языковые картины мира как производные национальных менталитетов. – М.: ЧеРо, 2003. – 349 с.
27. Косериу Э. Синхрония, диахрония и история // Новое в лингвистике. Вып. III. – М., 1963. – С. 157-179.
28. Коструба П.П. Фонетика, фонологія и морфологія // Методологчні питання мовознавства. – К., 1966. – С.94-103.
29. Кучеренко І.К. Теоретичні питання граматики української мови. Морфологія. – Ч.ІІ. – К. : Вид-во Київ, ун-ту., 1964. – 159с.
30. Лайонз Дж. Введение в теоретическую лингвистику. – М.: Прогресс, 1978. – 544с.
31. Общее языкознание. Формы существования, функции, история языка. /Отв. ред. Б.А. Серебренников. – М: Наука, 1970. – 409с.
32. Откупщиков Ю.В. К истокам слова. Рассказы о науке этимологии. – М.: Авалон, Азбука-классика, 2005. – 352с.
33. Панов Е.Н. Знаки, символы, языки. – М.: Знание, 2000. – 191 с.
34. Пауль Г. Принципы истории языка. – М.: Изд-во ин-ой литературы, 1960. – С. 446.
35. Плуноян В.А. Общая морфология: Введение в проблематику. – М.: УРСС Эдиториал, 2003. – 384с.
36. Потапенко О.І. Цікаве мовознавство. – Біла Церква, 1996. – 204с.
37. Потєбня А.А. Мысль и язык. Собрание трудов. – М.: Лабиринт, 1999. – 300 с.

- 38.Рождественский Ю.В. Лекции по общему языкознанию - М.: Высш. шк., 1990 - 381с.
- 39.Росетті А. Вступ до фонетики/Пер. з румун. – К.: Вища шк. – 1974. – 228с.
- 40.Сепир Э. Избранные труды по языкознанию и культурологии. – М. Прогресс, 2001. – 656 с.
- 41.Соссюр Ф. де Труды по языкознанию. – М.: Прогресс , 1977. – 695 с.
- 42.Соссюр Ф. Курс загальної лінгвістики. – К.: Основи, 1998. – 324 с.
- 43.Теоретические основы классификации языков мира / Под. ред. В.Н.Ярцевой. – М.: Наука, 1980.
- 44.ТрубецкойН.С. Основы фонологии. – М.Аспект-Пресс, 2003. – 152с.
- 45.Широков О.С. Введение в языкознание. – М.: Московский университет, 1985. – 263с.
- 46.Щерба Л.В. О тройном аспекте языковых явлений и об эксперименте в языкознании // Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. – Л.: Наука, 1974. – с. 31-39.
- 47.Щерба Л.В. Языковая система и речевая деятельность. – Л.: Наука, 1974. - 428 с.
- 48.Якобсон Р. Избранные работы. – М.: Прогресс, 1985. – 455 с.
- 49.Якушин Б.В. Гипотезы о происхождении языка. – М.: Наука, 1984. – 136 с.

Довідкова

1. Ахманова О.С. Словарь лингвистических терминов. – М.: Советская энциклопедия, 1966. – 606 с.
2. Ганич Д. І., Олійник І. С. Словник лінгвістичних термінів. – К.: Вища школа. – 1985. – 360с.
3. Єрмоленко С., Бибик С., Тодор О. Українська мова: Короткий тлумачний словник лінгвістичних термінів / За редакцією С. Єрмоленко. – К.: Либідь, 2001. – 224 с.
4. Левицький Ю.М. Мови світу: Енциклопедичний довідник. – Львів: Місіонер, 1998.
5. Лингвистический энциклопедический словарь / Под ред. В.Н. Ярцевой. – М.: Советская энциклопедия, 1990. – 683с.
6. Українська мова. Енциклопедія. – К.: Вид-во «Українська енциклопедія ім. М. П. Бажана», 2004. – 824 с.

ВСТУП ДО ЛІТЕРАТУРОЗНАВСТВА

Основна

1. *Ткаченко А.* Мистецтво слова (Вступ до літературознавства): підручник для гуманітаріїв. – К.: Правда Ярославичів, 2003. – 448 с.
2. *Моклиця М.* Вступ до літературознавства. – К., 2011.
3. *Білоус П.* Вступ до літературознавства. – К.: Академія, 2012. – 334 с.
4. *Галич О.* Вступ до літературознавства. – Луганськ, 2010. – 287 с.

5. Галич О. А. Теорія літератури : [підруч. для студ. філол. спец. вищ. навч. закл.] / Олександр Галич, Віталій Назарець, Євген Васильєв ; за наук. ред. Олександра Галича. – Вид. 4-е, стер. – К. : Либідь, 2008. – 486 с.
6. Хализев В. Е. Теория литературы: Учебник для вузов. – 2-е изд. – М.: Высш. шк., 2000. – 397 с.
7. Введение в литературоведение. Литературное произведение: Основные понятия и термины: Учеб. пособие / Л.В. Чернец, В.Е. Хализев, С.Н. Бройтман и др. / Под ред. Л.В. Чернец. – М.: Высш. шк., 2000. – 556 с.
8. Волков И.Ф. Теория литературы: Учебное пособие для студентов и преподавателей. – М.: Просвещение, Владос 1995. – 256 с.
9. Слово. Знак. Дискурс. Антологія світової літературно-критичної думки ХХ ст./За ред. М.Зубрицької. – Львів, 1996.
10. Вступ до літературознавства. Хрестоматія / Упор. Н.Бернадська. – К., 1995.

Додаткова

1. Ауэрбах Э. Мимесис. Изображение действительности в западноевропейской литературе. – М., 2000.
2. Бахтин М. Фрейдизм. Формальный метод в литературоведении. Марксизм и философия языка. – М. 2000.
3. Білецький Л. Основи української літературно-наукової критики. – К., 1998.
4. Затонский Д. Модернизм и постмодернизм: мысли об извечном коловращении изящных неизящных искусств. – Х., 2000.
5. Косарев А. Философия мифа. Мифология и её эвристическая значимость. – М., 2000.
6. Копистянська Н. Жанр, жанрова система у просторі літературознавства [монографія] / Нонна Копистянська ; [літ. ред. Анна Думич]. – Л. : ПАІС, 2005. – 368 с.
7. Менегетти А. Мир образов. – М., 1997.
8. Менегетти А. Образ и бессознательное: учебное пособие по интерпретации образов и сновидений. – М., 2000.
9. Ортега-и-Гасет Х. Вибрані твори. – К., 1994. – С. 238-279.
10. Павличко С. Дискурс модернізму в українській літературі. – К., 1997.
11. Потебня О. Эстетика і поетика слова. – К., 1985.
12. Теория метафоры: сб. научных трудов. – М., 1990.
13. Фізер І. Психолінгвістична теорія О.Потебні: метакритичне дослідження. – К., 1993.
14. Фролова К. Цікаве літературознавство. – К., 1987.
15. Хороб С. Слово – образ – форма у пошуках художності. – Ів.-Франківськ, 2000.
16. Юнг К.-Г., Нойман Э. Психологизм и искусство. – К., 1995.

Довідкова

1. Літературознавчий словник-довідник / Р.Т. Гром'як, Ю.І. Ковалів та ін. – К.: ВЦ «Академія», 1997.
2. Українська літературна енциклопедія: В 5 т. / Редкол.: І.О. Дзевєрін (відп. ред.) та ін. – К.: «Укр. енцикл.» ім. М.П. Бажана, 1988 – 1995.
3. Літературознавча енциклопедія / За ред. Ю.Коваліва, 2007
4. Кузьменко В. Словник літературознавчих термінів. – К., 1997.
5. Современное зарубежное литературоведение (Страны Западной Европы и США): концепции, школы, термины. Энциклопедический справочник. – М., 1999.
6. Лексикон загального та порівняльного літературознавства. – Чернівці: Золоті литаври, 2001. – 636 с.

Інформаційні ресурси

7. Теорія літератури: е-бібліотека. – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://papusha.at.ua/index/0-6>
8. Синопис: текст, контекст, медіа: Електронне фахове видання Київського університету імені Бориса Грінченка – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://synopsis.kubg.edu.ua/index.php/synopsis>

Я – СТУДЕНТ

1. Бойчук О. Студент у суспільстві знань – зарубіжний погляд / О. Бойчук // Науковий світ, 2004. – С. 20–27.
2. Булах І. С. Психологія особистісного зростання / І. С. Булах. – К.: НПУ, 2003. – 338 с.
3. Вітвицька С. Основи педагогіки вищої школи : метод. посіб. для студентів магістратури / С. Вітвицька. – К.: Центр навчальної літератури, 2003. – 316 с.
4. Гончаренко С. Український педагогічний словник / С. Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 376 с.
5. Євтух М. Б. Методологічні засади розбудови особистісно-орієнтованої навчальної діяльності у вищій школі / М. Б. Євтух // Філософія освіти ХХІ століття: Проблеми і перспективи : зб. наук. пр. – К.: Знання, 2000. — С. 42–50.
6. Жильцов О. Б. Портрет першокурсника сучасного університету / О. Б. Жильцов, О. В. Леонтєва // Сучасні стратегії університетської освіти: якісний вимір : матер. Міжнар. наук.-практ. конф. (28–29 берез. 2012 р.) ; за заг. ред. В. О. Огнев'юка [рекол.: В. О. Огнев'юк, В. П. Андрущенко, Л. Л. Хоружа та ін.]. – К.: Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – С. 122–127.
7. Журавський В. С. Вища освіта як фактор державотворення і культури в Україні / В. С. Журавський. – К.: Видавничий дім, 2003. – 413 с.

8. Занюк С. Психологія мотивації : навч. посіб. / С. Занюк. — К. : Либідь, 2002. — 304 с.
9. Нагорний Б. Г. Студентство і сучасність / Б. Г. Нагорний, М. Л. Яковенко, А. В. Яковенко. — К. : Арістей, 2005. — 160 с.
10. Тарнавський Ю. А. Internet-технології : консп. лекцій / Ю. А. Тарнавський. — К. : МАУП, 2004. — 120 с.
11. Тарнавський Ю. А. Практикум з Internet-технологій : метод. вказівки до викон. лаб. робіт / Ю. А. Тарнавський. — К. : МАУП, 2004. — 136 с.
12. Трайнев В. А. Новые информационные коммуникационные технологии в образовании / В. А. Трайнев, В. Ю. Теплышев, И. В. Трайнев. — М. : Издательско- торговая корпорация «Дашков и К°», 2008. — 320 с.
13. Я — студент : навч. посіб. / [Огнев'юк В.О., Жильцов О.Б., Караман С.О. та ін. ; за заг. ред. Огнев'юка В.О.]. — 4-те вид., зі змінами. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2014. — 278 с.

ЛІДЕРСТВО СЛУЖІННЯ

1. Abel, A. T. (2000). The characteristics behaviors, and effective work environments of servant leaders : A Delphi study [[electronic resources] thesis]. Blacksburg, Va: University Libraries, Virginia Polytechnic Institute and State University.
2. Autry, J. A. (2004). The servant-leader : How to build a creative team, develop great morale, and improve bottom-line performance (1st paperback ed.). New York: Three Rivers Press. ISBN: 1400054737 ; xxi, 266 p
3. Baker, M. M. (2003). Community building and the power of relationships in organizations. [PhD. Diss].
4. Becoming authentic: The search for wholeness and calling as a servant-leader.. (2007) (Trevor M. Hall, Ed.). South Bend, Ind: Cloverdale Books. ISBN: 9781929569366; xv, 119 p.
5. Bijl, J., & Leene, J. (2003). Power in creation : Extraordinary leadership (J. Ellis, Trans.). ISBN: ; 116 p.
6. Covey, Stephen. Leadership Is a Choice. New York: Simon & Schuster, 2001
7. Daniel W. Wheeler (2012). Servant Leadership for Higher Education: Principles and Practices. Jossey-Bass
8. De Pree, M. (1987). Leadership is an art. East Lansing, MI: Michigan State University Press.
9. De Pree, M. (1992). Leadership jazz (1st ed. (hardback)). New York: Dell/Currency Doubleday.
10. Trevor M. Hall, ed (2007). Becoming Authentic: The Search for Wholeness and Calling as a Servant Leader
11. Hunter, J. (1998). *The servant : a simple story about the true essence of leadership*. Rocklin, Calif: Prima Pub.

12. Dr. Kent M. Keith (2008). *The Case For Servant Leadership*. Westfield, Ind.: Greenleaf Center for Servant Leadership.
13. Gunderson, D. (2006). *The leadership paradox : a challenge to servant leadership in a power-hungry world*. Seattle, WA: YWAM Pub.
14. Redd, K. & Pastoral. (2009). *Stand Tall : Essays on life and servant leadership*. Indiana, Westfield: Greenleaf Center for Servant Leadership.
15. Greenleaf, R., Spears, L., Covey, S. & Senge, P. (2002). *Servant leadership : a journey into the nature of legitimate power and greatness*. New York: Paulist Press.
16. Robert K Greenleaf (2008). *The Servant as Leader*. Indiana, Westfield: Greenleaf Center for Servant Leadership.
17. Marshall Christensen (2012). *Creating University Cultures of Leadership*. Co-Serve Int.
18. Marshall Christensen, Yerezhap Mambetkazyev, and Daniel Ballast, (2011), USA-Kazakhstan. *In the name of future generations*. Ust-Kamenogorsk: KAFU Publications (Russian Version)
19. Spears, L. C. (2001). *Focus on Leadership: Servant-Leadership for the Twenty-First Century*. New York: John Wiley & Sons
20. *Handbook of Leadership Theory and Practice: A Harvard Business School Centennial Colloquium*. Edited by Nitin Nohrai and Rakesh Khurana. Harvard Business Press, 2010, Boston, Massachusetts
21. Ayodele Kolawole Olanrewaju and Ezeokoli Rita Nkiruka. *Undergraduates' Social and Psychological Functioning: The Need for Social Re-orientation*. *British Journal of Education, Society & Behavioural Science*, ISSN: 2278 – 0998, Vol.: 5, Issue.: 3 (March).
22. Розвиток лідерства / Л. Бізо, І. Ібрагімова, О. Кікоть, Є. Барань, Т. Федорів; за заг. ред. І. Ібрагімової. – К. : Проект «Реформа управління персоналом на державній службі в Україні», 2012. – 400 с.